

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:75

Fredagen den 20 februari

Kl. 09.00–12.31

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Utökning av antalet suppleanter

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i EU-nämnden skulle utökas från 90 till 91.

Kammaren medgav denna utökning.

§ 2 Val av extra suppleant

Val av extra suppleant i EU-nämnden företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i EU-nämnden
Gudrun Brunegård (KD)

§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2025/26:330

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:330 Ytterligare åtgärder mot bolag som brottsverktyg av Ingela Nylund Watz (S)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras av justitieministern Gunnar Strömmer inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 13 mars 2026.

Stockholm den 18 februari 2026

Justitiedepartementet

Gunnar Strömmer (M)

Enligt uppdrag

Helena Swenzén

Expeditionschef

Interpellation 2025/26:331

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:331 Polisanmälan av den nationella säkerhetsrådgivaren av Laila Naraghi (S)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras av justitieministern Gunnar Strömmer inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 16 mars 2026.

Stockholm den 18 februari 2026

Justitiedepartementet

Gunnar Strömmer (M)

Enligt uppdrag

Helena Swenzén

Expeditionschef

Interpellation 2024/25:335

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:335 Sveriges hållning till Västsahara

av Johan Büser (S)

Interpellationen kommer att besvaras 9 mars 2026.

Skälet till dröjsmålet är inplanerade åtaganden.

Stockholm den 19 februari 2026

Utbildningsdepartementet

Maria Malmer Stenergard (M)

Enligt uppdrag

Karin Olofsdotter

Expeditionschef UD

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:

RiR 2026:4 Ändrade förhållanden – ineffektiv hantering i socialförsäkringen

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2025/26:132 till justitieutskottet

2025/26:143 till finansutskottet

2025/26:145 till socialförsäkringsutskottet

Redogörelser

2025/26:RR1 och RS1 till konstitutionsutskottet

§ 6 Svar på interpellation 2025/26:176 om näringslivets förtroende för myndigheterna

Anf. 1 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tobias Andersson har frågat mig om jag och regeringen avser att agera för att säkerställa rättssäker myndighetsutövning.

Sverige placerar sig högt i internationella jämförelser när det gäller allmänhetens förtroende för offentliga institutioner. Till exempel visar en undersökning som genomförts i 30 av OECD:s medlemsländer att drygt 40 procent av de tillfrågade har hög eller mycket hög tillit till den statliga förvaltningen i Sverige. Tilliten har ökat något de senaste fem åren.

Det är viktigt att arbetet med att främja en god förvaltningskultur kontinuerligt drivs av regeringen och myndigheterna. Exempelvis erbjuder nu Statskontoret, i enlighet med regeringsuppdrag, en introduktionsutbildning för statligt anställda som bland annat inkluderar de grundläggande rättsprinciper och regelverk som gäller i statsförvaltningen.

Hållpunkterna och de vägledande principerna för regeringens skattepolitik är tydliga. Medborgarna och företagen ska ha ett högt förtroende för skattesystemet. Skatter ska tas ut på ett rättssäkert och förutsägbart sätt. I vissa fall är skattelagstiftningen inte enkel att tolka och tillämpa, men Skatteverket måste likväl ta ställning och fatta beslut om beskattning.

Skatteverkets beslut kan överklagas och prövas av domstol. Det finns även möjlighet att under vissa förutsättningar ansöka om förhandsbesked hos Skatterättsnämnden.

I höstas utsåg regeringen ett nytt allmänt ombud vid Skatteverket, som tillträdde sin tjänst i februari i år. Det allmänna ombudets funktion är bland annat att stärka rättssäkerheten.

Allmänhetens och företagens förtroende för Skatteverket är viktigt eftersom det påverkar viljan att göra rätt för sig och efterlevnaden av regelverken. När regeringen följer upp och utvärderar Skatteverkets resultat är därför allmänhetens förtroende en indikator. I Företagarnas myndighetsrankning 2025, som presenterades nu i januari, får Skatteverket högst betyg när det kommer till service, bemötande och förtroende.

Att skapa förutsättningar för fortsatt högt förtroende för myndigheter och stärka rättssäkerheten kommer även framåt att vara prioriterat för regeringen.

Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Sverige har som bekant en stolt historia av framgångsrika innovationer, företag och entreprenörer. Över hela jorden känner man till svenska företag, produkter och varumärken.

Finansministern nämner i sitt svar det internationellt sett höga förtroende som den svenska allmänheten har för våra offentliga institutioner. Jag instämmer. Det har också utgjort en konkurrensfördel för Sverige att ha just dessa stabila institutioner, den rättssäkerhet som präglat oss och den förutsägbara lagtillämpningen.

Det jag räds är att det förtroendet bland såväl medborgare som företag riskerar att urholkas. Allt oftare träffar jag väljare som upplever att svenska myndigheter lever ett eget liv, som om de vore oberoende av de beslut som tas i denna kammare. De beskriver en känsla av att de på valdagen gav politiken ett mandat som sedan inte lyser igenom i myndighetsutövningen. Kanske är det för att den svenska statsförvaltningen lämnar en del att önska rörande den hastighet med vilken politisk förändring kan åstadkommas. Kanske är det för att den politiska förändringen urvattnas av vissa myndigheter vid den faktiska tillämpningen. Kanske är det för att ren och skär aktivism motverkar den politiska viljan.

Oavsett vilket, herr talman, riskerar resultatet att bli detsamma: ett ökat misstänkliggörande av offentliga institutioner och ett avtagande förtroende för desamma. Det är allvarligt av många skäl, men kopplat till temat för denna interpellation är det allvarligt eftersom företag, åtminstone inom vissa sektorer, är enkla att flytta på. Om de väljer att lämna Sverige går vi miste om investeringar, arbetstillfällen och tillväxt.

Det är en sak om väljarna ger oss politiker ett mandat att ändra en lag på ett sätt som något företag sedan blir missnöjt över. Då har vi åtminstone väljarna i ryggen. Det är en helt annan sak när myndigheter väljer att inte blint följa lagen utan i stället utifrån eget tycke tillämpa den tvivelsamt eller medvetet göra avsteg från lagens intentioner för att driva på för förändring av lagen.

Det sistnämnda har vi nu i snart ett år vetat är fallet hos Skatteverket. Aftonbladet kunde avslöja att de i interna policydokument uttryckligen beskrev att de i sin myndighetsutövning skulle angripa helt laglig verksamhet med ambitionen att driva opinion för lagändringar – ett projekt från myndigheten som bland annat mynnat ut i det något absurda läget att en annan myndighet, Kronofogden, nu processar mot Skatteverket för att en entreprenör ska få tillbaka de medel som domstol bedömt att Skatteverket hållit emot honom.

Vi ser hur företag tvingas driva rättsprocesser mot Skatteverket för att erhålla sina egna offentliga handlingar trots att motsvarande handlingar lämnats ut i andra fall. Som gräddes på moset pågår ett flertal förundersökningar mot såväl personer i ledande ställning på myndigheten som myndigheten själv.

Det lämpar sig inte att i denna kammare yttra sig i detalj om dessa rättsprocesser, pågående eller avslutade, men det går att konstatera att de sannolikt påverkar förtroendet för myndigheten negativt.

Herr talman! Denna interpellation lämnade jag in i november förra året. Nu när vi debatterar den i februari är frågan fortfarande aktuell, även om vissa åtgärder har vidtagits. En rekrytering till ny generaldirektör för Skatteverket har påbörjats, en lagrådsremiss för utökad tjänstemannaansvar har presenterats av regeringen och vi har underlättat avstängningen av statsanställda från deras anställningar.

Frågan blir därför om ministern bedömer att detta är tillräckligt för att Skatteverket även i framtiden ska åtnjuta högt förtroende.

Anf. 3 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar Tobias Andersson för den här frågan.

Jag är väldigt glad att våra fyra samarbetspartier inte bara har fokus på att lösa väldigt stora samhällsproblem här och nu – för det har vi verkligen, och det gör vi – utan också har siktet framåt både 1, 5, 15 och 25 år. Hur gör vi Sverige ännu bättre åren framöver? Vi vet att det inte sker av sig självt.

Vi kan backa tillbaka – det brukar jag göra här i kammaren. Min mormor och farmor föddes i en tid när Sverige var väldigt fattigt. Sverige gjorde sedan en resa i att bli det rika och starka land som det ändå är. Den resan skedde inte heller av sig själv. Det var ett aktivt arbete från och samarbete mellan politiken, fackförbunden, entreprenörer, företag, industri, civilsamhället och många andra som gjorde Sverige starkt.

Som Tobias Andersson är inne på är tilliten här en otroligt viktig del, både i den svenska andan och i uppbyggnaden av Sverige – att vi har tillit, litar på varandra och har förtroende för myndigheter.

Låt mig också ta upp en sak där jag kanske inte riktigt håller med Tobias Andersson. Det kan ändå vara intressant i den här debatten. Jag tycker inte att Sverige har väldigt få konkurrensfördelar, och det tycker jag är ganska viktigt att lyfta fram. Vi har väldigt många konkurrensfördelar. Men de måste bli fler, och vi måste fortsätta jobba på dem.

Sverige är ett av de mest innovativa länderna i EU med hög sysselsättningsgrad och hög produktivitet. Trots att Sverige har drygt tio och en halv miljon människor som bor här har landet en stor ekonomi med många starka företag, som Tobias Andersson lyfte fram. Men det här kan vi inte ta för givet, utan vi måste hela tiden arbeta med frågorna.

Frågan om tillit och förtroende för myndigheter är otroligt viktig. Sverige sticker ändå ut med att myndigheterna åtnjuter starkt förtroende, men det måste vi hela tiden arbeta med för att det ska fortsätta att vara så. Jag instämmer i bilden av att detta är en viktig fråga för svenska företag så att jobben ska stanna här.

Att vi nu befinner oss i en turbulent geopolitisk och geoeconomisk miljö gör att Sverige än mer måste

vässa alla fördelar så att företagen blir ännu starkare, och vi måste ta tag i problemen. Det kan handla om myndighetsutövning som medborgarna och företagen inte alls uppfattar är förutsägbar eller förståelig, om mer konkurrenskraftiga skatter samt om regelförenklningar och trygghet.

En viktig fråga för många svenska företag just nu är att Sverige ska bli tryggare, det vill säga hantera kriminaliteten och vad den för med sig i form av rädsla för snedvriden konkurrens och infiltration. Vi har mycket att jobba med, och det gör vi i våra fyra partier, vilket jag tycker är bra.

Med detta sagt har jag ansvar för flera viktiga myndigheter, och jag jobbar nära dem. Vi för hela tiden en dialog och samtal med myndigheterna så att deras arbete ska karaktäriseras av att öka, inte minska, förtroendet hos medborgarna.

Anf. 4 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar på nytt för svaret från finansministern.

Jag instämmer naturligtvis i bilden av att Sverige har haft och har flertalet konkurrensfördelar. En av de tydligaste har naturligtvis varit de låga elpriserna och det stabila energisystemet, som har skapat förutsättningar för duktiga svenskar att förverkliga sina idéer och skala upp sina bolag. De har kunnat göra det utifrån en lagtillämpning som har varit förutsägbar. De har kunnat räkna med att staten och de olika offentliga institutionerna är att lita på med låg grad av korruption och annat som saknas i länder med lika duktiga invånare men med ett mer osäkert läge att driva sitt företag i.

Det är sant som ministern har varit inne på att Skatteverket – om vi väljer att landa just i den myndigheten – har ett högt förtroende. Samtidigt skiljer sig det förtroendet åt mellan branscher. Är det någon situation där myndigheten har varit på tapeten med långa, utdragna och mångfaldiga rättsprocesser är det mot den svenska riskkapitalbranschen, och den har sannolikt inte samma förtroende för myndigheten som många andra företag har.

Låt mig gå vidare på temat konkurrensfördelar. Faktum är att Sverige är och förblir en hubb för riskkapital från framgångsrika svenskar, med möjlighet att investera i andras idéer och projekt, och även från internationella och institutionella investerare från hela världen. De tycker att den svenska eller nordiska marknaden är intressant, och de har valt att placera kapital i Sverige. Det i sin tur har skapat en förutsättning för alla de företag som har högt förtroende för Skatteverket att bedriva sin verksamhet.

Om riskkapitalisterna väljer att lämna landet på grund av att de inte litar på Skatteverket eller att det blir långa utdragna rättsprocesser med rädsla för att behöva intjäna kapital någon annanstans i världen för att ha råd att betala skatten till Skatteverket om Skatteverket vinner tvisten mot bolaget eller individen, försvinner kapital ut ur Sverige. Då försämrar

förutsättningarna för övriga företag i Sverige att er- hålla kapital för att förverkliga sina drömmar och tan- kar.

De företag som har ett högt förtroende för Skatte- verket ser inte det som Skatteverkets fel att kapitalet dräneras, men så blir kontentan. Det blir i förläng- ningen vad som sker. Vi vet att många har lämnat lan- det, och vi vet att fler planerar att göra det, trots att vi från politikens sida har försökt att reda ut oklarheter i lagstiftningen. Vi har förstärkt olika utredningar för att titta på specifika frågor, inte minst carried interest. Olika riskkapitalister upplever att de inte vet var myn- digheten kommer att landa. Det finns andra branscher som upplever motsvarande aktivism, eller vad vi väljer för begrepp, inte minst kopplat till tobaks- och nikotin- industrin. De upplever att Skatteverket regelbundet an- griper dem.

Det här är ett bekymmer för kanske ett fåtal men som på det stora hela skapar följd effekter för hela det svenska näringslivet med stora risker som följd. I nu- läget driver dessutom myndigheten en process mot en av de mest framgångsrika svenska entreprenörerna som lämnade Sverige redan på 80-talet och som sedan har byggt upp en mångmiljardförmögenhet runt om i hela världen. Han hade gärna investerat i Sverige, men han uttrycker nu att han väljer att göra det i andra län- der eftersom Skatteverket driver en process mot ho- nom för pengar som har tjänats in runt om i hela värld- en men inte här.

Min ambition från näringsutskottets sida och det arbete jag gör är att vi borde locka hem framgångsrika svenskar, och vi borde säkerställa att de framgångsrika svenskarna som i dag funderar på att lämna Sverige stannar kvar här. I den frågan blir Skatteverket centralt.

Upplever ministern att det finns mer politiken kan göra för att lugna dem som funderar på att lämna landet eller locka hem dem som redan har lämnat landet?

Anf. 5 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar återigen för frågan.

Sverige har en hel del komparativa fördelar med många styrkor som gör oss starkare i förhållande till många andra länder. Precis som jag har nämnt tidigare handlar det om tillit och förtroende för myndigheter. På många ställen runt om i världen är både tilliten till skattesystem och skattemyndigheter låg. Så ser det inte ut här, och det är bra. Men det kan vi aldrig ta för givet, utan vi måste hela tiden arbeta för detta.

I grund och botten handlar det om tillit, legitimitet och förutsägbarhet. Ju stabilare spelregler, att man vet vad som gäller, desto tryggare är det för riskkapital och annat kapital att dras hit till Sverige.

Jag tror faktiskt att det finns större möjligheter nu än för bara några år sedan. Låt oss titta västerut. Det finns mycket som är bra för företag i USA, men det finns mycket som är bra för företag i Sverige.

Ordet oförutsägbarhet har jag inte använt så mycket tidigare, men när Donald Trump klev in på are- nan i början av förra året blev det så tydligt. Det är

dåligt med osäkerhet, men oförutsägbarhet, det vill säga att man inte alls vet åt vilket håll saker och ting tar vägen, är det värsta.

Man kan säga mycket om svensk statsförvaltning och svensk politik, men den är inte helt oförutsägbar. Alla åtta partier har något slags riktning. Vi vill ha ett rikare och mer framgångsrikt Sverige som kan bära framtidens välfärd, rättsväsendet och utmaningar för försvaret. Våra fyra partier som samarbetar nu har en tydlig linje, nämligen att både underlätta för företa- gande, vilket vi gör steg för steg i fråga om beskattning och regelförenklingar, och skapa tryggare, säkrare och mer förutsägbara system. Där finns det alltid något att arbeta med. Jag gör det med alla myndigheter jag har ansvar för – det är en helt central utgångspunkt.

Herr talman! Förrförra året gick Riksbankens eko- nomipris till forskning om institutioners betydelse för välbefinnande. Sverige har starka institutioner vad gäller myndigheter, arbetsmarknadens parter och så vidare. Det ska vi fortsätta att ha. Jag instämmer i att mer be- höver göras vad gäller regelförenklingar, skatter, tillit och förtroende för myndigheter för att ännu mer av ka- pitalet ska komma till Sverige och arbeta här.

Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag tackar på nytt för svaret.

Jag instämmer i värdet av starka institutioner, men min poäng är att dessa starka institutioner också måste förstå sin roll i hierarkin. Vi politiker fattar beslut som de ska följa, inte som de ska tolka helt fritt med andra intentioner än den politiska viljans syfte med dessa spelregler. Det är väl där någonstans konflikten upp- står.

Skatteverkets specialgrupp AISS har uttryckligen sagt att man ska försöka sätta dit personer som ägnar sig åt en laglig skatteplanering, inte de som fifflar eller begår brott utan de som av olika skäl väljer att ha ett upplägg där de utifrån lagens ramar minskar sin skatt. Som privatperson kan man ha förståelse för det, inte minst när man ibland har åsikter om vart skatten tar vägen. Men om man inte behöver betala mer skatt väl- jer kanske inte ens en kommunist själv att göra det. Jag tror till exempel att Vänsterpartiet ska sänka sin partis- katt nu.

Det är det här som jag vänder mig emot. Nu har man justerat dessa skrivningar lite. Men det har ändå varit ett policydokument där myndighetens tjänstemän tillsammans med kommunikationsavdelningen har ar- betat aktivt för att påverka så att nya beslut ska tas i denna kammare som myndigheten tycker vore bättre, inte för att följa besluten som tagits i denna kammare. Det vänder jag mig emot.

Jag skulle vilja höra om ministern vet om det arbe- tet pågår eller om man har lyckats sätta stopp för det.

Myndigheten har i uppdrag att finansiera välfärden. Det kan vara så att myndigheten, utifrån den skriv- ningen, upplever att det är deras jobb att hitta lite extra skatt även där lagen inte ger stöd för det. Finns det skäl att se över även det uppdraget?

Min sista fråga är: Tycker ministern att det är rimligt i allmänhet att generaldirektörer är kvar i tjänsten om de utreds för brott?

Anf. 7 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill återigen tacka för den här diskussionen och debatten. Bara att vi debatterar och diskuterar detta i dag är bra. Det lyfter upp frågan, och det kommer ut i statsförvaltningen på olika sätt.

Min grundinställning är att det är många fantastiska människor som jobbar i statsförvaltningen. Men precis som Tobias Andersson säger kan man ibland se på lagstiftning och förarbeten på lite olika sätt. Det får vi självklart ha en diskussion om. Ibland är det kanske lagarna som ska ändras, och vi får ta på oss ansvaret för hur lagsstiftningen ser ut, så att den också blir förutsägbar och enkel att förstå.

Min fortsatta inställning är att myndigheterna, som jag och regeringen har ansvar för, hela tiden ska förbättra sitt arbete och jobba med förtroendeskapande gentemot befolkningen, medborgarna och företagen, små som stora. Så är också fallet. Vi är såklart tydliga med detta när vi möts i olika typer av dialoger. Det styrs också av ett regleringsbrev.

Slutligen: Det är fredag och snart helg, och jag tänker nämna några positiva saker. I drygt tre år nu har vi haft ansvaret för att sätta Sverige på rätt kurs. När det gäller just företagen och företagens möjligheter att växa och anställa kan jag berätta för lyssnarna och titarna att vi har ändrat 3:12-reglerna, så att över 60 000 företag nu får sänkt skatt. Framför allt får de en betydligt mindre administrativ börda.

Vi har också tagit bort kvittotvånget. Det låter som en liten sak, men det är en jättestor sak. Man behöver inte längre spara fysiska kvitton. Kvittotvånget innebar kostnader för företagen på sammanlagt flera miljarder.

För bara någon vecka sedan tog jag emot den stora utredningen om FoU-avdrag. Vi vill förbättra det just för att högkvalificerade yrken, industrier, företag och tjänster ska finnas här och komma hit i ännu större utsträckning.

Steg för steg gör vi Sverige bättre, så att fler jobb skapas här och så att Sverige blir rikare i framtiden än i dag.

Trevlig helg!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2025/26:226 om regeringens hantering av Utbetalningsmyndigheten

Anf. 8 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Mikael Damberg har frågat mig varför regeringen väljer att avsluta Utbetalningsmyndighetens arbete med ett transaktionskonto. Han har även frågat mig vad som skiljer den information regeringen

har i dag från den information regeringen hade när beslutet om transaktionskonto fattades. Slutligen har han frågat mig om jag och regeringen tagit del av Pensionsmyndighetens och Försäkringskassans inspel när beslutet om transaktionskonto genomfördes och vad dessa myndigheter anförde.

Utbetalningsmyndigheten inrättades 2024 och har redan gjort ett arbete som har lett till 120 miljoner kronor i återkrav och förhindrade framtida utbetalningar. Myndighetens arbete har stor potential även utan ett transaktionskontosystem.

Initiativet att avveckla systemet med transaktionskonto är ett resultat av att regeringen har lyssnat på de invändningar som kommit från berörda myndigheter. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten hemställde i augusti 2025 om lagändringar som innebär att Utbetalningsmyndigheten inte ska förmedla några utbetalningar i systemet med transaktionskonto. De pekade då på betydande risker med införandet av ett transaktionskonto i form av försämrad effektivitet, högre kostnader och ökad sårbarhet. Utbetalningsmyndigheten meddelade dessutom i augusti att man inte skulle hinna driftsätta systemet till den 1 januari 2027.

Hemställan från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten 2025 ändrar det informationsläge regeringen hade när beslutet om införandet av transaktionskonto fattades 2022. Myndigheterna hade även då vissa invändningar men tillstyrkte i sina remissvar införandet av ett transaktionskonto. De synpunkter som myndigheterna framförde i augusti 2025 var allvarigare och tog delvis upp nya problem, som blivit tydliga för myndigheterna efter hand. Det fanns därför skäl att ompröva systemet.

Det viktiga för mig är att vi säkrar utbetalningarna från välfärdssystemen till de människor som har rätt till dem och behöver dem. Vår bedömning är att ett system utan transaktionskonto kommer att bli säkrare och bättre och dessutom innebära en besparing av statens resurser på sikt. Kampen mot de felaktiga utbetalningarna och den kriminella ekonomin fortgår med oförminskad kraft, och Utbetalningsmyndigheten fortsätter att vara en viktig del i det arbetet.

Då interpellanten anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav förste vice talmanen att Ingela Nylund Watz (S) i stället fick delta i interpellationsdebatten.

Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Tack, finansministern, för svaret!

Vi talar om 200 miljoner som satsades i förgävesinvesteringar när regeringen gav Utbetalningsmyndigheten i uppdrag att införa ett system med ett så kallat transaktionskonto. Man skulle samla alla utbetalningar från de statliga välfärdssystemen till ett ställe för att få bättre kontroll över fusk och annat.

Det var alltså den nuvarande regeringen som fattade beslutet om att införa ett sådant här transaktionskonto på Utbetalningsmyndigheten. Men redan i det underlag som regeringen hade när beslutet fattades

fanns det varningar för att införa och samla ett sådant här system till en myndighet. Den så kallade inrättandeutredningen lämnade också i februari synpunkterna att det skulle bli kostnadsdrivande, att det inte skulle ge några nämnvärda effekter och att det saknade ett tydligt mervärde att införa ett sådant konto. Men regeringen lyssnade inte på detta utan gick vidare.

I en artikel i Svenska Dagbladet i september 2023 gav finansministern tillsammans med centrala företrädare för L, SD och KD tydliga besked om att Utbetalningsmyndigheten skulle arbeta med ett system med transaktionskonto. Myndigheten satte därför igång arbetet. Men regeringen ändrade sig plötsligt i höstas och sa att myndigheten ska avbryta detta utvecklingsarbete. På det sättet förlorade skattebetalarna 200 miljoner kronor, som gick i drickat.

Regeringen hänvisar till nya uppgifter om säkerhet och bristande mervärde. Men de farhågorna hade regeringen kännedom om redan 2022. När regeringen gav Utbetalningsmyndigheten uppdraget var det alltså inte någon nyhet att de farhågorna fanns.

Herr talman! För att om möjligt få klarhet i det här kallade vi i finansutskottet till oss finansministern i slutet av förra året. Vi ville helt enkelt veta hur regeringen motiverar att slösa bort 200 miljoner kronor. Finansministern kom inte själv till utskottet utan skickade statssekreteraren, som med förlov sagt kom med mycket knapphändiga och otydliga svar. Därför är det rimligt att finansministern är här i dag och bringar klarhet i regeringens agerande.

Herr talman! I sitt svar hänvisar finansministern till att ett nytt informationsläge uppkommit genom en hemställan från Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan i augusti 2025. Deras synpunkter ska enligt finansministern vara allvarigare och delvis nya.

Jag undrar nu vilka dessa synpunkter är, och jag vill att finansministern redogör för dem. Om finansministern inte kan göra det går det nämligen inte att betrakta regeringens hantering av Utbetalningsmyndigheten som något annat än slarv.

Poängen är att myndigheten ska spara pengar till staten genom att förhindra fusk och fel. Men regeringens tveksamma agerande har i stället kostat skattebetalarna 200 miljoner kronor utan att man fått något för pengarna.

Det vi framför allt behöver få veta nu är vilka omständigheter som framkommit efter det att regeringen fattade beslutet att lägga transaktionskontot på Utbetalningsmyndigheten. Vilken är den delvis nya information som framkommit? Utifrån sett verkar det som om regeringen inte tog del av eller rent av bortsåg från den information som fanns redan 2022 och 2023.

Anf. 10 Finansminister ELISABETH
SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar för frågan. För mig är det här inte så väldigt svårt. Tveksam är jag sällan. När jag får underlaget till ett beslut kan jag fatta beslut. Tveksamhet kanske inte är mitt starkaste kännetecken.

Det är väldigt viktigt för mig att denna myndighet, som nu äntligen har kommit på plats under den här regeringen, verkligen arbetar med det fusk och de bedrägerier som förekommer. Utbetalningsmyndighetens uppgift – för dem som inte vet det – är att komma till rätta med att medborgare felaktigt tar ut flera ersättningar från olika system som inte pratar med varandra.

Att transaktionskonto kunde vara ett verktyg var en väldigt tydlig inställning. I början var det både för- och nackdelar som lyftes. Nu lyfter Ingela Nylund Watz fram de negativa konsekvenserna, men det fanns både för- och nackdelar. Här är jag ödmjuk. Det här är en typ av verksamhet som det inte är självklart hur man ska arbeta med.

Det låter ungefär som om vi snabbt tryckte på en knapp och det var över. Men det var en lång diskussion. Jag har tänkt mycket på vad som är det bästa på sikt och vilket mervärde det finns med ett transaktionskonto. När myndigheten kom på plats såg vi att den kan utföra uppdraget utan detta konto. Att man har ett transaktionskonto innebär att alla transaktioner, det vill säga utbetalningar från olika myndigheter, ska gå in på ett konto och att de ska gå genom Utbetalningsmyndigheten. Men datan från de här myndigheterna har man tillgång till ändå. Analyserna som behövs för att se var fusk, bedrägerier och annat uppstår kan man göra utan transaktionskonto.

Det har förts diskussioner med både Utbetalningsmyndigheten och andra myndigheter, som jag sa i interpellationssvaret. Det är alldeles självklart att det allra bästa hade varit om vi inte börjat utveckla detta. Det var inte självklart då, men det är det nu. Att nu dra i bromsen och se till att det här inte utvecklas kommer att spara rätt mycket pengar under kommande år, och man kommer att kunna utföra sin uppgift ändå.

Herr talman! Det är kanske lite magstarkt att prata om risker. När jag tillträdde var planen att myndigheten skulle ligga i Södertälje. En myndighet som har data vilka nästan hör till de mest högklassificerade och som hanterar befolkningens olika ersättningar skulle placeras i en kommun som kämpar och jobbar hårt mot infiltration. Nu fanns det ingen bra lokal där, men det var ganska självklart för mig att detta inte var den bästa lösningen. Det var en ganska riskfylld miljö. Därför drog jag i bromsen och såg till att myndigheten hamnade på ett annat ställe: här i Stockholm. Det hade kunnat bli någon annanstans i landet, men det var ganska ont om tid.

Myndigheten gör nytta och kommer att göra nytta för att pressa tillbaka den kriminella ekonomin men också fusk och bedrägerier, så att skattepengarna går till rätt personer och till rätt saker. Det kommer att vara otroligt viktigt i arbetet med att bekämpa kriminalitet, men det handlar också om förtroendet för hela systemet. Det har kanske funnits en naiv syn på tilliten mellan medborgarna och staten; det behövs vissa kontrollfunktioner. Men man kan göra det här utan transaktionskonto.

Anf. 11 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Jag tackar för den kompletterande informationen från finansministern.

Jag vill börja med att understryka att finansministern inte kommer att kunna provocera mig med frågan om lokalisering i Södertälje eller inte. Den här interpellationsdebatten handlar inte om det.

Nu är det så – för er som lyssnar – att vi riksdagsledamöter har ett ansvar att ställa kontrollfrågor till regeringsmakten. I det här fallet undrar jag hur regeringen har hanterat det faktum att skattebetalarna förlorat 200 miljoner kronor på grund av ett oskickligt hanterande från regeringen.

Vi är helt överens om att Utbetalningsmyndigheten ska spela en central roll i arbetet med att bekämpa den kriminella ekonomin. Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi, ESO, presenterade alldeles nyligen en rapport som redovisade helt nya och skrämmande siffror på den kriminella ekonomins omfattning i Sverige. Enligt deras definition bedöms den kriminella ekonomin i Sverige nu omfatta 352 miljarder kronor i omsättning och 185 miljarder kronor i vinst per år. Det här är betydligt mer än tidigare uppskattningar som har gjorts om ungefär 100 miljarder. Det är otroligt alarmerande.

Mot den här bakgrunden känns det bra att Utbetalningsmyndigheten är på plats nu. Efter att den socialdemokratiska regeringen tagit initiativet till den nya myndigheten och den nuvarande regeringen fullföljt arbetet, precis som finansministern säger, är den i drift sedan 2024. Som finansministern pekat på har den sparat en del pengar i form av återkrav på över 100 miljoner kronor. Det är bra. Det visar på en hög och samlad kompetens hos myndigheten.

Det var dock tråkigt att man fick en så dålig start i och med att regeringen uppvisade sådan ryckighet och krävde att myndigheten skulle sluta arbetet med transaktionskontot. Det är naturligtvis allvarligt att regeringen har slösat bort 200 miljoner kronor genom det här agerandet, som inte kan betraktas som något annat än slarvigt.

Frågan är nu hur regeringen ser på Utbetalningsmyndighetens framtid. Regeringen har sagt att uppdraget ska renodlas till att upptäcka och förhindra felaktiga utbetalningar, men tänker regeringen stanna där?

Vi socialdemokrater vill ge Utbetalningsmyndigheten verktyg att punktmarkera gängkriminella. Genom att kartlägga och punktmarkera dem kan man strypa pengaflödet till deras verksamheter. Utbetalningsmyndigheten själv vill ha ett sådant här brottsförebyggande uppdrag och har stöd för detta av både Polismyndigheten och Ekobrottsmyndigheten, men regeringen säger nej.

Varför inte ta till vara myndighetens kompetens nu? Det är naturligtvis viktigt att myndigheten upptäcker och förhindrar att enskilda medvetet, omedvetet eller på grund av bristande kunskaper tar eller får del av våra gemensamma resurser på ett felaktigt sätt. Men när myndigheten nu ser att man på ett konkret och tydligt sätt på allvar kan göra skillnad i arbetet mot den

ekonomiska brottsligheten undrar jag: Har vi råd att avstå?

Under den här debatten upplever jag att jag hittills inte fått svar om regeringens motiv för att avsluta Utbetalningsmyndighetens arbete med ett transaktionskonto. Jag har inte fått något tydligt svar på vilken information ministern har i dag jämfört med den information man hade när beslutet om transaktionskontot togs. Det är svårt att uttyda vad interpellationssvarets formuleringar om ett ändrat informationsläge och allvarigare och delvis nya problem egentligen betyder. Här är finansministern enligt min mening inte tillräckligt transparent. Slutligen är finansministern inte heller tydlig med om regeringen tog del av de synpunkter som Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan lämnade redan 2022.

Anf. 12 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Självklart tar regeringen emot synpunkter från olika håll när man bygger upp en ny och viktig myndighet som har ett väldigt svårt men viktigt uppdrag.

Herr talman! Om det är någon regering som har tagit tag i både den kriminella ekonomin och fuskande med olika typer av ersättningar är det just den här.

Vi har till exempel en folkräkning som gör att vi just nu har bättre koll än någonsin på hur många och vilka som befinner sig i landet. Vi har aldrig, vill jag hävda, haft en så bra bild av just detta. Det är en helt grundläggande förutsättning för att kunna bekämpa människohandel, trafficking och andra saker som drabbar människor men också bekämpa den grova kriminaliteten, där man lurar systemen på pengar och tjänar pengar på att sälja narkotika och mycket annat.

Vi har också stärkt Försäkringskassans möjligheter att till exempel upptäcka felaktiga utbetalningar av vab.

Det kanske största problemet i svensk statsförvaltning har varit att myndigheter inte ska ta del av varandras uppgifter. Det var en väldigt fin tanke från början, men vi bryter nu den sekretessen för att få ordning på kriminaliteten.

Min poäng är att det är viktigt att allt blir rätt när en sådan här myndighet startar och byggs upp. Men i olika vägskalet är inte alltid besluten självklara.

Vi gick vidare med transaktionskonto och vägde för- och nackdelar med det. Vi ser sedan efter tidens gång att man kan lösa den uppgift Utbetalningsmyndigheten har utan detta.

Kommer Utbetalningsmyndigheten att få nya uppdrag framöver? Det utesluter jag absolut inte. Nu måste den få ännu högre fart och takt på det den nu gör. Precis som Ingela Nylund Watz säger är det klokt att den också ska bidra till brottsbekämpning på fler sätt.

Att inte ha transaktionskontot ser jag slutligen som ett sätt att renodla myndighetens uppdrag. Här kan man helt och hållet fokusera på kärnuppgiften som är att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar eftersom man har tillgång till den data som

ingen myndighet samlat har haft förut. Det ger en väldigt god förutsättning för att komma åt mycket av fusket i bidragssystemen.

Anf. 13 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! 200 miljoner kronor är rätt mycket pengar. För de flesta är det ett ofattbart stort belopp. I regeringens budget kanske det inte är den största posten. Det finns mycket annat som är mycket dyrare. Men 200 miljoner kronor är ändå 200 miljoner kronor.

Det är precis vad skattebetalarna har förlorat därför att regeringen har hanterat beslutet om att Utbetalningsmyndigheten skulle inrätta transaktionskontot på ett oskickligt och slarvigt sätt.

Jag har inte fått något svar på vilken information ministern har i dag jämfört med när regeringen fattade beslut om transaktionskontot. Det är väldigt svårt att tyda vad finansministern menar med att det har uppkommit ett ändrat informationsläge och allvarigare och delvis nya problem.

Det vore väldigt enkelt för finansministern att här redovisa för parlamentet och svenska folket vad det står för. Vad är det nya informationsläget och de delvis nya problemen som har gjort att regeringen och finansministern tyckt att det var värt att skicka 200 miljoner kronor i drickat?

Slutligen är finansministern inte heller riktigt tydlig med om regeringen verkligen tog del av de synpunkter som Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan hade när man remissbehandlade förslaget om att införa ett så kallat transaktionskonto.

Det blir lite märkligt att regeringen via finansministern här i dag i riksdagen inte kan svara på vad det var för konkreta skillnader i informationen från den tidpunkt man fattade beslutet om transaktionskontot fram till hösten 2025.

Det är inte en särskilt lång tidsutdräkt. Det borde vara ganska enkelt för finansministern att räkna upp ett antal allvarliga frågor som gjort att man ändrat sig. Men med tanke på den kritik som finansministern fått den senaste veckan från Finanspolitiska rådet om sin finanspolitik är det väl inte så konstigt att man slarvar också med detta.

Anf. 14 FÖRSTE VICE TALMANNEN:
Finansministern avstår från sin slutreplik.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2025/26:285 om problemet med så kallade skenskrivningar

Anf. 15 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Kalle Olsson har frågat mig om det är min och regeringens bedömning att Skatteverket har de befogenheter som behövs för att stoppa skenskrivningar och om så inte är fallet vilka åtgärder jag avser att vidta. Interpellanten har också frågat mig om jag

och regeringen kommer att agera för att problemen med skenskrivningar omedelbart ska upphöra.

Det har rapporterats om att adresser till fritidshus används av andra personer på ett sätt som ägaren till fritidshuset inte vill. Det är Skatteverkets möjlighet att registrera en särskild postadress som använts för att registrera sig på andra människors fritidshus och sedan ta emot post dit. Detta är oacceptabelt. Enskilda människors adresser ska inte kunna utnyttjas på det här sättet.

Under mandatperioden har regeringen kraftigt förstärkt folkbokföringen med resurser och verktyg. För drygt två år sedan såg regeringen till att Skatteverket skickar en notis om någon anmäler flytt till din folkbokföringsadress, för att du ska veta om någon försöker registrera sig på din adress. Det bidrar till en ökad trygghet och en högre kvalitet på bosättningsuppgifter i folkbokföringen.

Regeringen kommer att ge Skatteverket i uppdrag att analysera förutsättningar för att utvidga notifieringen till att även omfatta fritidshus. Jag vill ändå förtydliga, herr talman, att vi arbetar på ett uppdrag att Skatteverket ska utvidga notifiering till att omfatta fritidshus samt undersöka hur problemen som finns med särskild postadress, där människors adresser utnyttjas, kan lösas. Jag vet att Skatteverket redan har vidtagit åtgärder och ändrat arbetssätt för att motverka företelsen. Enskilda ska kunna känna sig trygga i sitt fritidsboende.

Anf. 16 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet för svaret! Jag ska återkomma till det. Jag tänker först säga någonting lite mer om själva problemet.

De flesta av oss har tack och lov aldrig behövt uppleva hur det är att få sin adress kapad. För dem som drabbas av detta kan det bli en riktig plåga.

Det handlar inte bara om att någon utnyttjar ens adress som om det vore någon form av administrativt intrång, utan helt plötsligt börjar det dyka upp brev hemma hos en. Det är ofta brev i drivor från diverse olika håll från personer som du aldrig hört talas om. Det är brev från försäkringsbolag, banker, myndigheter och så vidare.

Men det slutar inte med att du får en sprängfylld brevlåda. När rättsvårdande myndigheter börjar knacka på ens dörr för att man söker efter en viss person är det ganska obehagligt. När någon av de personer som numera står skrivna på din adress kontaktar dig med inte alltför trevlig ton och är väldigt angelägen om att få ta på något av breven är det nära och obehagligt.

Därtill finns naturligtvis också risken, som vi tyvärr har lärt oss efter åren med gängskjutningar, att kriminella helt enkelt söker upp en adress och attackerar just huset på den adressen för att man tror att en viss person uppehåller sig där. I själva verket är det bara en oskyldig fritidshusägare som eventuellt finns därhemma.

Skenskrivningarna går ofta till så att en adressförsäljare säljer en adress, ofta kopplat till ett fritidshus,

som blir adressköparens särskilda postadress. Just den omständigheten att det är en särskild postadress eller kontaktadress för personer med samordningsnummer verkar på något vis ha kortslutit systemet om man ska vara helt uppriktig och lett till någon form av kollektiv handlingsförklaring.

När det gäller särskild postadress tycks det vara viktigare att posten faktiskt går fram än att den person som äger brevlådan faktiskt accepterar att det ska komma fram post just där. Det är helt obegripligt.

Man kan undra om problemet har att göra med det i huvudsak "bara" är fritidshus som i huvudsak är drabbade. Jag hoppas att det inte är fallet. Här talar vi inte minst om många äldre för vilka fritidshus och permanentboende kan vara ganska flytande.

När jag första gången hörde talas om skenskrivningar var min spontana och möjligen naiva tanke: Hur svårt kan det vara? Det är väl bara att lägga in en spärr och kräva en bekräftelse av fastighetsägaren.

Herr talman! Jag är lika förvånad i dag. Varför lyckas inte myndigheterna lösa detta? Den frågan måste ytterst Elisabeth Svantesson svara på. Hon är i regeringen ytterst ansvarig för folkbokföringen.

Elisabeth Svantesson säger att hon tycker att det är oacceptabelt att personer får sina adresser kapade. Skillnaden mellan oss andra och Elisabeth Svantesson är att hon har unika möjligheter att ändra på den saken.

Herr talman! Man kan inte först sitta på händerna i drygt tre år och inte göra någonting och sedan nu fem i tolv komma på att det är oacceptabelt. Det om något är oacceptabelt.

Vanliga hederliga människor ska inte behöva bli utsatta för detta. Ingen ska behöva lägga sig med en klump i magen. Ingen ska behöva avstå från att åka till sitt lilla paradis för att man känner sig rädd, iakttagen eller övervakad.

Det raka budskapet till Elisabeth Svantesson och regeringen måste vara att ni behöver sätta upp en ny sportig tidsplan för att lösa problemet snabbt.

Anf. 17 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Kalle Olsson, för frågan! Jag delar bilden helt och hållet.

Detta har varit en diskussion under lång tid. Det gäller särskilt förhållandet att 10, 15, 20 eller 30 människor helt plötsligt har skrivit sig på ens egen folkbokföringsadress. Jag vet inte hur många år tillbaka i tiden det här var, men jag minns att jag tänkte: Hur svårt kan det vara?

Sedan fick jag ansvar för Skatteverket, en av flera myndigheter som jag ansvarar för. Regeringen har tagit tag i denna fråga, och jag är väldigt glad för att myndigheten för ungefär två år sedan antligen införde tjänsten att man får ett pling, som man brukar säga, eller en notis när någon skriver sig på ens folkbokföringsadress. Skatteverket har skickat ut ungefär 500 000 sådana notiser, vilket är väldigt bra.

Jag tycker att man ska säga som det är. Jag tror att Ulla-Lena sitter på plats här på åhörarläktaren i

riksdagens kammare. När jag fick höra talas om henne och den situation hon hade blivit utsatt för var jag inte medveten om att också detta är ett stort problem. Men så fort jag fick kännedom om det här var det självklart för oss på Finansdepartementet att sätta igång en process. Också det här måste Skatteverket kunna lösa. Måhända är det något mer komplicerat än när det handlar om ens folkbokföringsadress, men det spelar ingen roll – det måste lösas. Därför har regeringen nu också tagit fram ett uppdrag till Skatteverket att göra just detta.

Det är precis som Kalle Olsson säger: Fritidshus är ofta förknippade med en brasa i kaminen med mera ... helt enkelt det som Kalle Olsson på ett ännu bättre sätt beskrev. Det handlar om ro och vila och det man kanske älskar allra mest. Att den platsen både bokstaveligt och bildligt blir en plats för kriminella och för människor som utnyttjar och förstör är totalt fel. Det ska inte hända i Sverige. Det är också därför Skatteverket nu får detta uppdrag.

Regeringen har, som ni vet, jobbat på med många olika delar i att förbättra folkbokföring och folkräkning. Men det här handlar om lugnet och ron och det som vi säkert inte pratade om för 30 år sedan, då jag knappt ens var med i politiken – jag var tvungen att börja räkna nu och inser att jag visst var det! Detta har blivit ett så mycket större problem i och med den växande organiserade brottsligheten men också generellt med olika typer av gängkriminalitet eller människor som helt enkelt vill andra människor illa eller som inte bryr sig om vad andra människor känner.

Jag tackar för frågan, och jag kan lova både Kalle Olsson och de som ser och lyssnar på detta att regeringen är på i den här frågan och att vi formulerar uppdraget. Jag vet också att Skatteverket redan nu har börjat jobba med frågan. Det är ju inte alltid det behövs ett uppdrag från regeringen, men det kan vara ett bra tryck att ge ett uppdrag så att det verkligen sker något även när det gäller fritidshus och andra fastigheter där man inte är folkbokförd.

Anf. 18 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Tack till Elisabeth Svantesson för svaret!

Som framkommer i svaret har regeringen gått ganska offensivt fram när det gäller folkbokföringsfrågorna. Man har både tillfört resurser och nya styrningar till Skatteverket. Det är bra; vi är överens om de tagen. Sedan kan vi debattera enskildheter som huruvida det pågår en storskalig folkräkning i Sverige just nu. Jag tror att det bara är Elisabeth Svantesson som ser den. Men strunt i det nu.

Det blir ändå märkligt att regeringen inte har tagit tag i problemet när den nu har en så offensiv approach. Det är som att tiden har stått stilla. Särskilt allvarligt blir det eftersom vi vet att felaktigheter i folkbokföringen oftast är en förutsättning och en form av insteg för annan brottslighet i form av bidragsutnyttjande, välfärdsbrottslighet och annat. Den här brottsligheten

omsätter som vi vet enorma summor pengar; bara adressförsäljningarna omsätter väldigt stora pengar.

Vi närmar oss nu slutet av mandatperioden, och ingen omedelbar förbättring är i sikte. Elisabeth Svantesson nämner uppdraget till Skatteverket att myndigheten ska analysera förutsättningar – jag uppfattade att finansministern var lite tydligare i sitt muntliga svar – för att införa en notifiering för fritidshusägare och se över detta med särskild postadress.

När Skatteverkets experter har uttalat sig om frågan säger de dock att det behövs ny lagstiftning. Då hamnar vi i en helt annan situation med en mer utdragen process. Om vi ska ha ett lagstiftningsarbete kanske det ska tas fram en ny utredning, och då blir inte det här klart i närtid.

Denna osäkerhet understryker bara att regeringen hade behövt agera mycket tidigare. Jag tycker ärligt inte att man kan lägga all skuld på Elisabeth Svantesson. Hon är naturligtvis högsta ansvariga för Skatteverket, men det är uppenbart att Skatteverket inte har gjort sitt jobb fullt ut i detta. Det finns en tafatthet från myndigheten som är iögonfallande, och det finns en senfärdighet från regeringens sida att agera på denna tafatthet. De som drabbas är de som lever med det här obehaget varje dag.

Precis som vi hörde sitter Ulla-Lena Lindqvist här i dag och följer debatten. Hon om någon vet hur det är att få sin adress helt övertagen av främlingar, eller ”inneboende” som hon själv med viss ironisk underton brukar kallar dem. Hon följer som sagt debatten från läktaren. Hennes mardröm har nu pågått i över två års tid. Ulla-Lena har i artiklar vittnat om det obehag, den vanmakt och den frustration det innebär att vara utsatt för en storskalig adresskapning. Genom att dela din historia, Ulla-Lena, har du verkligen bidragit till att lyfta upp frågan, bland annat hit till Sveriges riksdag. Det är jag tacksam för.

Trots upprepad kontakt med Skatteverket, flera polisanmälningar och medial uppmärksamhet var häromdagen – hör och häpna – 66 personer fortfarande skrivna på Ulla-Lenas adress! Och så sent som i december tillkom en person på adressen.

Jag säger detta apropå statsrådets påstående att Skatteverket har gjort vissa saker och kanske vissa förbättringar. Jag tror ärligt talat att man måste leta med mikroskop för att hitta de där förbättringarna.

Jag föreställer mig att Ulla-Lena liksom alla andra som plågas av adresskapningar önskar sig både tydligare och mer offensiva besked från finansministern om när det här ska vara över. När ska man slippa känna att man lever i ett undantagstillstånd?

Anf. 19 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack återigen, Kalle Olsson, för debatten! Den är viktig.

Jag känner inte riktigt igen mig i beskrivningen att regeringen inte tar tag i problem. Vi jobbar för högt tryck inom många områden, speciellt när det gäller den

kriminella ekonomin och kriminaliteten, med att reparera det som har blivit skadat under många år.

Jag har nämnt några saker, och jag ska inte fortsätta på listan. Men just frågan om en folkbokföringsadress som flera andra helt obehöriga människor skriver sig på har vi äntligen fått bukt med. Som jag sa är det 500 000 personer som har fått ett sådant meddelande om folkbokföring.

Min poäng är att jag vill lösa alla problem som jag har ansvar för att lösa. Detta är självfallet helt oacceptabelt; jag delar den bilden. Det är helt orimligt att det fortfarande ser ut så här för Ulla-Lena och för antagligen rätt många andra.

Det är därför vi nu verkligen ökar trycket på Skatteverket och ger uppdrag till myndigheten. Jag kommer att följa upp detta noggrant och nära myndigheten; det är självklart. Det här är en situation som ingen, vare sig Ulla-Lena eller någon annan, ska behöva uppleva. Ens egen trygga plats ska inte kapas, kidnappas och tas i anspråk av någon, oavsett orsak.

Jag tar definitivt det här på allra största allvar, och jag kommer att se till att Skatteverket jobbar mycket mer med frågan och även gör det som krävs, det vill säga att detta inte heller ska kunna ske på fastigheter där man inte är folkbokförd och som andra utnyttjar på olika sätt.

Anf. 20 KALLE OLSSON (S):

Herr talman och statsrådet! Interpellationer bygger ytterst på frågor, och här var frågan om Skatteverket har de befogenheter som krävs för att stoppa skenskrivningar och om regeringen kommer att agera för att detta omedelbart upphör.

Tyvärr blir svaret nej på båda frågorna. Skatteverket gör visserligen saker, alltifrån lite tafatta uppmaningar om att sätta lås på sin brevlåda – då kanske man också ska uppmana adressförsäljarna att inte ta med sig en kofot – till att faktiskt lyckas ta bort en och annan skenskriven person. Något stopp i närtid är alltså inte att vänta. Om det visar sig att vi måste få fram ny lagstiftning kan det här i värsta fall tvärtom dra ut på tiden. Jag hoppas att så inte är fallet, men när man lyssnar på Skatteverkets experter kan man misstänka att det kan bli så.

Det är för dåligt, herr talman. Att få känna sig trygg i sitt eget hem är inte för mycket begärt. Att ha rådighet över vem som har tillgång till ens adress är inte heller för mycket begärt. Det finns också därutöver saker, herr talman, som vi inte har varit inne på här i dag. Hur spännande är det till exempel att lägga ut ett fritidshus till försäljning om det visar sig att 30–40 personer är skrivna där? Då börjar varningsklockorna att ringa. Vem tar ansvar för den värdesänkningen?

Jag uppfattar att Elisabeth Svantesson i grund och botten är med oss i att det inte får gå till på det här sättet och att vi måste göra någonting. Skillnaden är just den att Elisabeth Svantesson har en unik möjlighet att göra något åt saken, och det är inte bra, herr talman, när den som har störst möjlighet att agera är den som är sist på bollen. Nu ser det ut som fyra förlorade år.

Anf. 21 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Det här tycker jag blir på gränsen till partipolitiskt tjafs, och det hade jag inte tänkt gå in i.

Låt mig bara säga att det är under mitt ansvar för Skatteverket och som finansminister som vi har haft den stora frågan om folkbokföringsadresser, alltså att många har kunnat skriva sig på både din, min och andras adresser. Det har vi nu åtgärdat, och jag kommer alltså att förändra detta. Exakt hur får vi komma tillbaka med; jag litar på att Skatteverket kommer att ta fram bättre metoder än vad jag kan föreslå. Vi får se.

Självklart ska detta lösas. Det är alldeles uppenbart att hederliga människor som sköter sig och gör allting rätt ska kunna lita på att deras fastighet, fritidshus och vad det nu vara må inte ockuperas eller utnyttjas av kriminella. Det är helt enkelt en grundläggande del av ett starkt samhällskontrakt.

Självklart jobbar vi på detta, och vi ska se till att Skatteverket jobbar så fort som möjligt så att både Ulla-Lena och många andra kan känna sig trygga och inte utnyttjade av de kriminella systemen.

Trevlig helg – tack, Kalle!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2025/26:324 om åtgärder mot svartarbete

Anf. 22 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Mikael Damberg har frågat mig vilka åtgärder jag anser vara mest prioriterade framgent för att bekämpa svartarbete.

När regeringen tillträdde inleddes en stor offensiv för att bekämpa organiserad brottslighet och strypa den kriminella ekonomin. Att stoppa svartarbete är en viktig del i det arbetet. Svartarbete utgör en betydande inkomstkälla för organiserad brottslighet och orsakar årligen stora skattebortfall och innebär ofta undermåliga arbetsförhållanden, hälsorisker och dåliga utvecklingsmöjligheter för de arbetstagare som utnyttjas. Hos företaget som använder svartarbete förekommer det nästan alltid även andra former av arbetslivskriminalitet och regelöverträdelser.

Regeringen har därför genomfört flera åtgärder för att stoppa svartarbete. Skatteverket har exempelvis fått bättre möjligheter att kontrollera företag som ansöker om eller är godkända för F-skatt, och regeringen har lämnat förslag om nya regler som skärper myndigheternas kontroller mot mervärdesskattebedrägerier. Regeringen har nyligen beslutat om en proposition som ska ge Skatteverket bättre kontrollmöjligheter när företagens bokföring finns lagrad i molnet. Regeringen har också ökat resurserna till myndighetssamverkan mot arbetslivskriminalitet där Skatteverket deltar i myndighetsgemensamma kontroller för att bekämpa svartarbete. Regeringen har dessutom förbättrat möjligheterna för olika myndigheter att samarbeta och

utbyta information. Inom Regeringskansliet bereds också förslag om förbättrade kontrollverktyg för Skatteverket mot företag som tillhandahåller rot- och rutarbeten och utökade möjligheter att använda personalliggare i kontroller.

Det här är bara några exempel från en lång lista med pågående åtgärder. Regeringen fortsätter arbeta i högt tempo på flera fronter för att bekämpa inte bara svartarbete utan organiserad brottslighet och hela den kriminella ekonomin.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Det är alltså Marie Olsson som har ställt interpellationen.)

Anf. 23 MARIE OLSSON (S):

Herr talman! Det stämmer, det är Marie Olsson och inte Mikael Damberg, även om jag kan förstå att finansministern har Mikael Damberg för ögonen!

Jag vill börja med att tacka ministern för svaret på min interpellation. Enligt Expertgruppen för studier i offentlig ekonomis rapport *Svarta siffror – en ESO-rapport om den kriminella ekonomins omfattning* uppskattar de att den kriminella ekonomin omsätter hela 352 miljarder kronor per år i Sverige. De menar att de har räknat lågt och att omsättningen troligtvis ligger ännu högre.

Den största kategorin i den kriminella ekonomin är den svarta ekonomin, där svartarbete och bedrägerier mot staten ingår. Svartarbete uppskattas omsätta hisnande 189 miljarder kronor per år, vilket är hela 54 procent av den kriminella ekonomin i Sverige. Svartarbetet används av oseriösa företag som dels utnyttjar arbetstagare, dels totalt snedvrider konkurrensen för alla seriösa företag som sköter sig och gör rätt.

Riksrevisionen har nyligen genomfört en granskning av Skatteverkets åtgärder mot svartarbete. De konstaterar att det finns brister, och därför lämnar de rekommendationer på åtgärder. Regeringen anser trots detta att det inte finns anledning att vidta några åtgärder med anledning av Riksrevisionens rapport.

Ett sätt att tydligt öka trycket på oseriösa företag som hotar sund konkurrens genom till exempel användande av svart arbetskraft är att genomföra fler kontroller. Detta påpekas till exempel i statens offentliga utredningar när det gäller effektivare kontrollmöjligheter i systemet för rot, rut, grön teknik och personalliggare. Där framgår det också att antalet kontroller har minskat rejält. Även om Skatteverket har bättre verktyg för att riskbedöma är det oerhört viktigt att det genomförs kontroller för att komma åt den kriminella ekonomin.

Herr talman! I oktober förra året deltog jag i en paneldebatt hos Frisörföretagarna. Det är en bransch som tillsammans med flera andra branscher är mycket drabbad av svartarbete. Där fanns ett stort antal seriösa frisörföretagare som gör rätt för sig, och det de efterfrågar är fler kontroller från Skatteverket. Kontrollerna får bort oseriösa företagare som förstör branschen. Även experten från Skatteverket som deltog uppgav att de skulle behöva göra betydligt fler kontroller men att

resurserna inte räcker till, och också Riksrevisionens rapport om Skatteverkets åtgärder mot svartarbete tar upp att det behövs fler kontroller. Trots allt detta bedömer alltså regeringen att det inte behövs ytterligare åtgärder.

Finansministern säger i sitt svar att regeringen har genomfört flera åtgärder för att stoppa svartarbetet och att det, som vi som sitter i skatteutskottet vet, arbetas med förslag om förbättrade kontrollverktyg för Skatteverket mot företag som tillhandahåller just rot- och rut-arbeten.

Efter de åtgärder som regeringen har genomfört fortsätter svartarbetet i stor omfattning i Sverige – hisnande 189 miljarder, troligtvis mer. Utifrån det vill jag ändå fråga finansministern vad som skulle krävas för att regeringen skulle anse att det behöver vidtas ytterligare kraftfulla åtgärder för att komma åt den omfattande svarta ekonomin och svartarbetet.

Anf. 24 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Marie Olsson, för interpellationen! Jag är ledsen att jag sa fel.

Den här debatten och frågorna är viktiga av flera anledningar. Väldigt många människor utnyttjas och får illa i de här miljöerna med arbetslivskriminalitet. En annan orsak är naturligtvis att det snedvrider konkurrensen för alla hederliga företagare som kämpar varje dag med sin elfirma eller vad det vara må och gör det mycket svårare. Ytterligare en anledning till att det är så viktigt att jobba med de här frågorna, som även Marie Olsson lyfter fram, är gängkriminaliteten. Vi tänker oss lätt ungdomar i förorten, men det handlar om Bandidos och många andra stora gäng som nu har flyttat bakom datorn och startar företag som inte är företag eller företag som man tömmer och därigenom lurar så mycket pengar som möjligt av systemen. Det finns en sådan bredd i detta. Oavsett skäl är det viktigt att jobba mot just det här.

Jag förstår att Marie Olsson vill att regeringen ska fortsätta göra ännu mer. Det kan hon lita på att vi kommer att göra. Vi har ett våldsamt tempo för mycket av den lagstiftning som myndigheterna har bett oss att komma med. De är duktiga och vet vilken lagstiftning som behöver förändras. Det gäller till exempel att man tidigare inte fick dela sekretesskyddade individuppgifter, men det gäller även många andra delar.

”Myndighetssamverkan” är för mig kanske inte det vackraste ordet, även om många generaldirektörer tycker det. Men jag har under de här tre åren slagits av hur fantastiskt bra myndighetssamverkan funkar. Många av våra myndighetschefer har bara bestämt sig för att lösa problemen. Då måste man jobba tillsammans, och det gör de verkligen, vilket jag tycker är fantastiskt att se. Sedan finns det mycket mer att göra, precis som Marie Olsson säger.

I ESO-rapporten var beloppen ännu högre än vad vi trodde förut. Ingen vet förstås exakt, men det handlar om enorma pengar. Det är pengar som möjliggör skjutningar, sprängningar och rekryteringar av 13-

åringar till väldigt grova våldsbrott. De möjliggör också att grovt kriminella människor kan leva ett lyxliv på en solkust någonstans. Därför går vi väldigt hårt på just pengarna.

Det fanns en tid när politiker mest pratade om partyknarkande. Narkotika är självklart en del i detta. Men det är så mycket mer som sker. Marie Olsson lyfter bland annat fram arbetslivskriminalitet och svartarbete.

Vad gör då regeringen? Precis som jag sa jobbar myndigheterna aktivt. Vi har också gett dem olika målbilder som de ska jobba tillsammans med för att komma åt fusket. Det kommer lagstiftningsförändringar, som till exempel gäller kontrollmöjligheterna för företag som har godkännande för F-skatt.

F-skattsedeln har också varit en väg. Vi ville göra det lätt att bli företagare, men det har också varit alldeles för lätt för kriminella att bedriva kriminella företag. Här har vi tagit ett ordentligt häv för att komma till rätta med arbetslivskriminalitet.

Jag kommer såklart inte att ge mig förrän nivåerna är betydligt mycket lägre än vad de är i dag så att färre människor utnyttjas och färre hederliga företagare upplever att det finns en felaktig konkurrens. Arbetet pågår och kommer att fortsätta. Vi har ett högt tempo och fortsätter med det tills vi har knäckt den grova kriminaliteten så att människor inte fastnar i dessa nät.

Anf. 25 MARIE OLSSON (S):

Herr talman! Många av de förslag som läggs fram nu och de utredningar som har gjorts med anledning av den ekonomiska kriminaliteten kommer från den socialdemokratiska regeringen. Men det är först nu som de genomförs och beslutas i riksdagen.

Den kriminella ekonomin i Sverige är som sagt omfattande, och som ministern säger i sitt interpellationssvar är den tätt sammankopplad med gängkriminaliteten. Den göder den med pengar i stor omfattning. Gängen vet varifrån de kan krama pengar ur våra skattemedel. Det gör de till exempel via företag med svartarbete eller momsbedrägerier.

Vi behöver strypa alla möjligheter för gängens finansiering. Kraftiga åtgärder mot svartarbete är en av åtgärderna. Förutom det är det oerhört viktigt att vi säkerställer att människor inte utnyttjas och att oseriösa företag inte tar över på bekostnad av seriösa företag som gör rätt för sig. Det ska löna sig att göra rätt.

Staten och myndigheter behöver tillsammans med de seriösa företagen dessutom hjälpas åt med information. Du kan troligtvis inte klippa dig för 200–300 kronor. Du kan heller inte få naglarna fixade för samma belopp. Du kan inte få din bil tvättad invändigt och utvändigt för 200 kronor. Alla som köper tjänster för underpriser måste vara medvetna om att de bidrar till den kriminella ekonomin, till utnyttjande av arbetskraft och till minskade skatteintäkter till både kommuner, regioner och staten.

Sedan kan vi ta tag i de stora skatteundandraganden som sker genom att vi inte ens inom den offentliga sektorn kan ha koll hela vägen inom byggbranschen med

alla underentreprenörsled som är tillåtna i dag. Inte ens vi kan i slutändan ha koll på om det förekommer människohandel och svartarbete när vi bygger inom offentlig sektor. Än mindre kan den privata sektorn ha full koll.

Det här skulle vi kunna stoppa genom att stoppa antalet underentreprenörsled som får finnas. Men inte heller här visar regeringen något intresse. Inom byggbranschen ökar faktiskt mängden svartarbete. Det måste få ett stopp.

Systemet med exploatering i form av svartarbete, skatteundandragande och välfärdsrelaterade bedrägerier utgör alltså den ekonomiskt dominerande delen av den kriminella ekonomin. Det skapar betydande handelsutrymme för annan kriminell verksamhet. Genom att ge intäkter kan svartarbete, falska anställningar, fejkad fakturering och välfärdsbedrägerier finansiera och understödja gängkriminaliteten, precis som ministern också påpekar.

Verksamheterna används för att skapa legitima fasader som täckmantel för rekrytering till gäng, för att bygga kapitalbaser som möjliggör investeringar i mer avancerad kriminalitet eller för att stärka den organiserade brottslighetens kontroll och stabilitet genom att erbjuda regelbundna inkomster till både medlemmar och anhängare.

På så sätt utgör systemexploateringen inte bara en ekonomiskt dominerande del av den kriminella ekonomin utan även en strukturell motor som möjliggör, förstärker och finansierar annan brottslighet. Organiserad brottslighet försöker ofta strukturera sin verksamhet genom att kombinera lågriskbaserade och systemhotande aktiviteter som svartarbete med mer riskfyllda brottstyper för att skapa stabila intäkter och minska den organiserade brottslighetens sårbarhet.

Regeringen har sagt att den ska ta krafttag mot den organiserade brottsligheten. Min fråga till ministern blir återigen: Ser ministern att det utöver de förslag som nu ligger på bordet behöver vidtas ytterligare åtgärder för att få stopp på just svartarbetet?

Anf. 26 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack återigen, Marie Olsson, för frågorna! Jag kan skriva under på det mesta som Marie Olsson säger. Vi delar problembilden, som är ganska brutal i och med att människor utnyttjas och att konkurrensen snedvrids. Problembilden gäller självklart också pengarna – gängen säljer inte ”bara” knark utan startar också företag eller använder företag som brottsverktyg och mycket annat för att komma åt pengar. På det sättet tillskansar de sig pengar och medel som de inte ska ha.

Marie Olsson frågar mig om jag kan tänka mig att göra mer. Ja, vi ska strypa den kriminella ekonomin. Det är verkligen vår målbild, för utan att göra det kan vi inte helt och fullt komma åt gängkriminaliteten. Det är därför vi nu ser till att på olika sätt stärka identitetskontrollen, till exempel genom att använda biometri mer.

Det är också därför som Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten, som jag har ansvar för, har fått jobba med en gemensam målbild för att kraftsamla och jobba tillsammans ännu mer mot den kriminella ekonomin. Tullverket har till exempel fått utökade möjligheter och befogenheter att bekämpa brott och göra beslag. Det har blivit möjligt att utmäta på distans, vilket inte är oviktigt, och att ta brottsvinster.

Steg för steg drar vi åt kranarna till den här ekonomin. Syftet är att göra Sverige tryggare för hederliga människor som går till jobbet varje dag eller har ett företag men också för att skydda människor som hamnar i sådana verksamheter. Det kan handla om trafficking eller annat utnyttjande.

Jag håller helt med Marie Olsson om att vi alla har ett ansvar. Jag har som minister för dessa myndigheter ett stort ansvar, och det tar jag. Men vi har också var och en ett ansvar. Likaväl som när man köper en snygg klänning från Kina för 80 kronor behöver man fundera på vem som tjänar något på detta. Man har ett ansvar att fundera på om det är vitt eller svart om man klipper sig för 100–150 kronor. Det kan man ofta komma fram till själv.

Även om det är tuffa tider och många har det tufft måste man också vara medveten om att om priserna verkar vara lite för bra är det också ofta för bra för att vara sant.

Vi har ett ansvar tillsammans, och jag ska ta mitt ansvar och fortsätta att arbeta mot detta. Jag ska göra det jag kan i den här rollen för att komma åt och strypa den kriminella ekonomin. Jag vet också att arbetsmarknadens parter jobbar aktivt för att komma åt och skydda människor som hamnat i en hemsk situation och blir utnyttjade.

Anf. 27 MARIE OLSSON (S):

Herr talman! Det stämmer att arbetsmarknadens parter försöker jobba tillsammans. Tyvärr drog regeringen ned på statsbidragen för just det partsgemensamma arbetet, vilket är beklagligt.

Regelöverträdelser som ger betydande ekonomiska vinster, som svartarbete, kan ofta angripas snabbare och mer kostnadseffektivt genom kontroller. Sanktionsavgifter, tillståndsindragningar och betalsäkringar kan minska lönsamheten i den kriminella ekonomin. Då behövs det fler kontroller. Till detta behövs en stärkt tillsyn inom offentlig upphandling, inklusive transparenta krav på ägare i underentreprenörsled och begränsning när det gäller hur många underentreprenörsled som får finnas liksom en möjlighet att utesluta företag som uppvisar systematiska regelöverträdelser från att över huvud taget delta i offentlig upphandling.

Vi måste helt enkelt få fler verktyg för att stoppa svartarbete. Vi socialdemokrater vill tillskjuta 75 miljoner kronor mer till Skatteverket för just kontrollarbetet, för vi ser att det behövs.

Eftersom ministern nu har sista ordet vill jag framföra en förhoppning, och det är att regeringen verkligen ser brottslighet som svartarbete inom den kriminella ekonomin som akut och att man ser att det

behöver vidtas fler åtgärder för att stoppa det. På det sättet kan man också stoppa inflödet av pengar till den organiserade brottsligheten, stoppa utnyttjandet av arbetskraft och ge seriösa företag möjlighet att konkurrera på lika villkor.

Det gäller att få stopp på kriminaliteten oavsett vilken form den tar. Ett medskick för att uppnå detta är att begränsa antalet underentreprenörsled inom byggbranschen och faktiskt också att införa en svensk maffialagstiftning. Genom en sådan får alla involverade i kriminella upplägg ett kollektivt ansvar, och vi kan döma hela nätverk och organisationer utifrån mönster av organiserad brottslig verksamhet. En sådan lagstiftning skulle vi behöva nu.

Anf. 28 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Marie Olsson kan känna sig trygg med att vi steg för steg arbetar med lagstiftning, med resurser, med myndighetssamverkan och självklart också med kommunikation och samtal med parterna för att göra allt vi kan för att dra åt kranarna till den kriminella ekonomin. Med detta vill jag tacka för den här debatten och önska en trevlig helg!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2025/26:321 om tillgång till särläkemedel

Anf. 29 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Anders W Jonsson har frågat mig när jag kommer att lägga fram förslag som kan innebära en livsavgörande skillnad för en svårt drabbad grupp, personer med sällsynta hälsotillstånd, och vilka initiativ jag är beredd att ta med anledning av det som har framförts.

Tillgången till ändamålsenlig behandling för personer med sällsynta och ofta mycket allvarliga sjukdomar är en fråga som regeringen prioriterar högt. För dessa patienter kan ett nytt läkemedel innebära en avgörande skillnad i livskvalitet.

Under 2025 gjordes förändringar i systemet för sär-läkemedel, och dessa är fortfarande under implementering. Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, TLV, har i sin rapport bedömt att de utvecklade metoderna och kriterierna, bland annat en högre accepterad kostnad i relation till nyttan när det gäller de mest sällsynta och allvarliga tillstånden, kommer att kunna leda till att fler läkemedel kan omfattas av läkemedelsförmånerna. Det är därför ännu för tidigt att dra långtgående slutsatser om modellens samlade effekter. Regeringen följer utvecklingen noggrant och utesluter inte ytterligare åtgärder om det visar sig nödvändigt.

Samtidigt vill jag vara tydlig med att TLV inte ensamt kan lösa alla de utmaningar som finns gällande tillgången till särläkemedel. Läkemedelsföretagen har ett ansvar genom sin prissättning och genom den

kliniska dokumentation som ligger till grund för myndighetens bedömningar. Regionernas samverkan är också avgörande för jämlik tillgång, inte minst genom hanteringen av klinikläkemedel via Rådet för nya terapier, NT-rådet, och genom pris- och avtalsförhandlingar med företagen.

Regeringen har redan vidtagit och aviserat flera viktiga åtgärder för att tillgången till läkemedel ska stärkas. Som ett sätt att minska den administrativa belastningen för regionerna när det kommer till hantering och uppföljning av avtal, som ofta är en förutsättning för tillgång till särläkemedel, har regeringen gett E-hälsomyndigheten i uppdrag att genomföra en förstudie om nationell hantering av kostnadsreduktioner och undantag inom läkemedelsområdet (S2025/02173).

I budgetpropositionen för 2025 (prop. 2024/25:1) aviserade regeringen sin avsikt att tillsätta en ny läkemedelsutredning, med syfte att se över hur Sverige kan förbättra modellen för finansiering, subvention och tillgång till läkemedel, inklusive läkemedel för sällsynta sjukdomar. Regeringen har även i regleringsbrevet för TLV gett myndigheten i uppdrag att följa utvecklingen i andra länder och analysera hur förändringar i omvärlden kan påverka svenska prissättnings-system och tillgången till läkemedel i Sverige.

Regeringens mål är att Sverige ska ha ett system som både värnar jämlik tillgång till behandling och är långsiktigt hållbart, och regeringen följer utvecklingen noggrant och utesluter inte ytterligare åtgärder om det visar sig nödvändigt.

Anf. 30 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag är förvånad över svaret. Det finns också en väldigt stor besvikelse hos alla de patienter runt om i Sverige som nu återigen får höra att Kristdemokraterna och den nuvarande regeringen inte gör mer för att lösa den rådande situationen.

Vad handlar då detta om? I DN Debatt den 25 november skriver Anna Furbeck: ”Att få en als-diagnos är inte bara en dödsdom – det är en utdragen process där kroppen långsamt slutar lyda en. För varje förlorad funktion tvingas vi uppleva diagnosen på nytt. Nu finns ett läkemedel som kan förändra detta. Ändå nekas svenska patienter tillgång.” Det är ord och inga visor.

Många drabbas av dödliga sjukdomar. Här handlar det om en sjukdom som potentiellt är dödlig, men det finns ett läkemedel som i 20 andra EU-länder kommer patienterna till godo. Men läkemedlet finns inte här i Sverige. Vad är orsaken till det? Jo, det hänger samman med den modell vi har valt för hur vi prissätter läkemedel. Vi räknar utgående från antalet behandlade patienter. Det gör att om man får en sjukdom som 10 000 eller 20 000 lider av blir priset lägre för de läkemedel som tillhandahålls. Men har man oturen att drabbas av en sällsynt diagnos som ganska få drabbas av och det finns ett sär-läkemedel får prissättningen helt orimliga konsekvenser.

Mitt exempel gällde en patient med ALS. Nu finns sedan några år ett läkemedel, Tofersen, som är tillgängligt i andra länder men inte i Sverige.

Jag förvånas över Kristdemokraternas agerande här. Under förra mandatperioden lyckades vi här i kammaren skapa en bred majoritet. Centerpartiet krokade arm med företrädare för Kristdemokraterna, och vi fick ett tydligt uttalande från kammaren om att regeringen måste agera. Man måste agera snabbt, för det handlar om människor som lider varje dag. Det är människor som till och med dör. Då gällde mycket av diskussionen just diagnosen cystisk fibros.

Då lyckades vi pressa den socialdemokratiska regeringen till att ge TLV ett uppdrag att se över det hela och se om man inom befintliga ekonomiska ramar kan hitta ett annat sätt att räkna. Vi var sju av åtta partier som sa att den rådande ordningen inte räcker. Vi trodde då att det skulle bli en snabb ändring.

Men därefter har alltså ingenting hänt från Socialdepartementets och regeringens sida. Man har lutat sig tillbaka och utgått från det gamla uppdraget från en socialdemokratisk regering, vilket alltså innebär att det sedan den 1 januari 2025 finns ett nytt sätt att räkna.

Jag hade en debatt här med dåvarande statsrådet Acko Ankarberg Johansson och sa att vi redan nu, utifrån hur reglerna ser ut, kan se att utfallet inte kommer att bli det vi förväntade oss. Det har kommit in 14 ansökningar fram till nu, och det är bara två av dem som har bifallits.

Det 20 länder i EU som har bättre tillgång till sär-läkemedel än Sverige. Ingenting händer från regeringens sida. Man lutar sig tillbaka och säger att man ska vänta ytterligare en tid och se om det TLV-uppdrag som Socialdemokraterna gav inte ger effekt, trots allt. Det förvånar mig att det inte kommer andra besked från regeringen. Här skulle man kunna göra ett antal olika saker, både kortsiktigt och mer långsiktigt, men ingenting händer.

Det skulle vara intressant att veta vad statsrådet har för svar till Anna Furbeck, som har två små barn och en dödlig sjukdom, ALS. Det finns ett läkemedel, Tofersen, som är tillgängligt i andra länder, men här får hon inte tillgång till det, på grund av, skulle jag säga, regeringens saktfärdighet.

Anf. 31 Socialminister JAKOB
FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag vidhåller att det är för tidigt att utvärdera de förändringar som har skett. De är angelägna. Det är angeläget att vi gör förändringar för att fler ska få tillgång till läkemedel, inte minst sär-läkemedel. Jag tycker alltså att vi ska se om vi inte får mer effekt av detta. Men vi kommer också att vidta andra åtgärder.

Vi kommer att tillsätta en utredning för att se över det svenska läkemedelssystemet. Det fungerar inte tillräckligt väl. Det är alldeles för fragmentiserat. Det ger också bristande tillgång till läkemedel för svenska patienter. Produktivitetskommissionen har pekat på bristerna i det här systemet. Vårdansvarskommittén har

pekat på dem. Det handlar inte minst om den fragmenterade situation som vi har och som Centerpartiet är en allmän tillskyndare av – med 21 fristående regioner som ska förhandla separat med läkemedelsbolag och ett NT-råd som inte är en särskilt transparent verksamhet. Det gynnar inte heller introduktionen av sär-läkemedel.

Där tror jag att vi behöver göra förändringar för att få ett system som ger bättre tillgång och som ger större möjligheter att på olika sätt förhandla mer aktivt med läkemedelsbolag för att man ska kunna pressa ned priserna och därmed kunna introducera väsentligt fler läkemedel i Sverige.

Det finns alltså väldigt mycket att göra. Vi kommer inte att ligga på latsidan på det här området. Vi kommer att tillsätta en utredning för att se över hur vi kan få ett bättre och mer ändamålsenligt system. Anders W Jonsson har ju rätt i att det finns brister som gör att svenska patienter inte får tillräcklig tillgång till läkemedel. Vi behöver förstås göra detta på ett ansvarsfullt sätt också när det gäller den totala kostnaden och ekonomin, som vi alltid ska göra. Men att vi inte skulle göra saker tycker jag är helt fel.

Dessutom har vi gett ett särskilt uppdrag till E-hälsomyndigheten att genomföra en förstudie. Det handlar om att se över förutsättningarna för hur de skulle kunna ta över en del av avtalshanteringen och kostnadsreduktionerna. Det ska nu varje region själv sitta med – med bristande effekter i det här systemet.

Man behöver göra en bred analys av vad som krävs. Sedan behöver man förstås genomföra de sakerna. Och detta är vi i full färd med att göra.

Anf. 32 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag vet att många med sällsynta diagnoser och som är drabbade av den här hopplösa situationen följer denna debatt. Jag hoppas att man hör hur falskt det skorrar när statsrådet och företrädare för regeringen nu säger att de ska vänta och se utfallet av det här, som har varit i kraft sedan den 1 januari 2025.

Centerpartiet, Kristdemokraterna och fem andra partier var överens redan när Socialdemokraterna levererade förslaget om att ge ett uppdrag till TLV och återkomma. Vi sa: Det räcker inte. Det behövs mer. Det behöver tillföras pengar. Man måste introducera ett nytt system.

Då var vi överens om detta. Nu har vi det här systemet sedan drygt ett år tillbaka. Och man kunde se redan i januari och februari, genom att göra testkörningar, att det långt ifrån skulle lösa problemet. Vad gäller onkologiska läkemedel är situationen en annan. Men just när det gäller de sällsynta diagnoserna och sär-läkemedel kan man på förhand se att det inte kommer att ge erforderliga resultat.

Då säger statsrådet att det beror på att vi har 21 regioner. Det finns andra länder med många regioner som klarar det här på ett bra sätt. Dessutom, vilket jag tycker att man ska lyssna väldigt noga på, pekar han på att regeringen ska tillsätta en ny stor läkemedelsutredning och att den ska kunna lösa även det här

problemet. Ja, men då är vi årtal in i framtiden. Anna Furbeck har sin ALS-diagnos i dag. Hon blir sämre för varje dag för att hon inte får tillgång till det här läkemedlet.

En stor läkemedelsutredning kan säkert vara bra. Men nu har vi haft ett antal, och de brukar ofta inte leda till så stora förändringar. Det gäller inte minst när regeringen tidigare har sagt att kostnaden för det här ska tas över helt av regionerna.

Jag förstår inte detta. Det här är ett parti som före valet var oerhört tydligt gentemot människor med sällsynta diagnoser i behov av sär läkemedel: Det här ska vi lösa. Här krävs det snabba lösningar. Människor skadas, och människor dör. Och så fort man kom i regeringsställning sa man i praktiken: Det Socialdemokraterna och Lena Hallengren gjorde före valet är helt tillräckligt. Det är det nya systemet, som TLV nu sitter och räknar på. Nu ska vi luta oss tillbaka och se vad resultatet av det blir.

Vi ser redan i dag resultatet. Det är 14 ansökningar. 2 är bifallna. 1 ligger möjligtvis på vänt. Patienter lider i mellantiden.

Det är regeringen och ingen annan som är ansvarig för detta. Alla pekar på att det är ett nationellt ansvar att se till att de väldigt sällsynta patientgrupperna faktiskt får tillgång till läkemedel.

Jag kan inte begripa varför Kristdemokraterna gör så här. Man drev den här frågan hårt. Men så fort man kom i regeringsställning var den inte längre aktuell.

Detta går att lösa. En stor läkemedelsutredning är en långsiktig lösning – då är vi fyra, fem, sex, sju år fram i tiden. Man skulle kunna lösa det genom att tillskjuta särskilda medel direkt till regionerna och säga: De som godkänns av NT-rådet vad gäller ekonomi kommer vi att ta hand om ekonomiskt.

Det handlar inte om stora pengar i statens budget, men för de få människor som det gäller är detta oerhört viktigt. Det finns en enda part som kan göra det här bättre. Det är statsrådet och regeringen som är ansvariga för de här frågorna, men därifrån händer det ingenting. Tala om besvikelse för de människor som faktiskt är drabbade, däribland Anna Furbeck som sitter med en ALS-diagnos. Hon vet att det i andra länder finns tillgång till läkemedel, men i Sverige får hon av ekonomiska skäl inte det läkemedel hon behöver.

Anf. 33 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag tycker inte att Anders W Jonsson riktigt lyssnar på vad jag säger. Vi säger inte att det som TLV nu gör kommer att vara tillräckligt för att vi ska få ökad tillgång till läkemedel och sär läkemedel. Det kommer inte att vara det. Det är därför vi vill göra fler och andra saker.

Däremot kan man ännu inte säga att det inte har någon effekt, för arbetssättet håller på att implementeras. Man gör andra överväganden och andra bedömningar kring sär läkemedel än vad man har gjort tidigare, och man ändrar i en annan ände så att sär läkemedel prioriteras upp kontra en del andra läkemedel inom ramen

för det nuvarande systemet. Det är bra, och det kommer att kunna ge förändringar.

Kommer de att vara tillräckliga? Det tror jag inte. Det är därför jag också pekar på de problem som finns, inte minst gällande NT-rådet och regionernas ansvar. Sär läkemedel är inte sällan klinisk läkemedel, och där krävs det också andra förändringar för att det ska vara möjligt för fler att få del av dem.

Det är klart att vi inte är nöjda med den situation vi ser nu. Jag tycker att det finns många stora brister i det svenska läkemedelssystemet som vi behöver åtgärda för att patienter ska få ökad tillgång till läkemedel.

Vi tar fram en särskild strategi för sällsynta hälsotillstånd, där det här förstås kommer att vara en viktig del. Det är klart att det behöver vidtas olika typer av åtgärder. Vi har bildat en arbetsgrupp med deltagare från regionerna, SKR och Regeringskansliet i syfte att tillsammans arbeta för ökad tillgång till nya effektiva läkemedel med en långsiktigt hållbar prissättning, förstås. Inom ramen för överenskommelsen för vi de här dialogerna för att öka trycket i dessa frågor och förstås för att kunna pressa läkemedelsbolagen ytterligare så att fler läkemedel ska kunna introduceras.

Det är otroligt angelägna frågor, där det gäller att jobba för att få effekt av det man gör.

Anf. 34 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag skulle fullt ut acceptera statsrådet Jakob Forssmeds svar om det vore en nytillträdd regering och det var hans första månad på jobbet med ansvar för de här frågorna. Men nu kommer han med detta när mandatperioden i princip är slut.

Centerpartiet och Kristdemokraterna var före valet helt överens om vad som borde göras. Det här var ett akut problem som måste lösas här och nu. Det blir uppenbart att man säger en sak före valet och någonting helt annat efter valet.

Det är intressant att statsrådet lyfter det här: Nu är vi snart framme. Nu ska vi få en strategi för sällsynta diagnoser. Ja, det är jättebra med en strategi för sällsynta diagnoser. Men redan när regeringen gav Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram den sa man: Ni ska ta fram en strategi för de sällsynta diagnoserna, men ni får absolut inte gå in i frågan om sär läkemedel. Den skulle plockas vid sidan av. Det visade sig då att man skulle vänta och att se vad Lena Hallengrens initiativ från 2022 gav, det vill säga uppdraget till TLV och så vidare.

Det är inte rocket science vad som måste göras. Här handlar det om att den modell som vi har i Sverige för att ta fram nya läkemedel och betalning av dem fungerar bra utom när det handlar om de sällsynta diagnoserna, för där är det så få patienter.

Vi har i Sverige en sjukvård som på de flesta områden är helt fantastisk, men det här är en skamfläck för oss i Sverige. Kristdemokraterna har nu efter att ha haft ansvar för sjukvården i fyra år kommit fram till att man ska tillsätta en katastrofkommission för att ta reda på vad som är fel.

Mitt förslag till statsrådet är: Börja med det här! Det här är ett riktigt haveri för den svenska sjukvården. Svårt sjuka människor får inte tillgång till läkemedel som patienter i andra länder får. Låt katastrofkommissionen för den svenska sjukvården börja med att titta på det här, för här finns det förslag på lösningar.

Anf. 35 Socialminister JAKOB

FORSSMED (KD):

Herr talman! Anders W Jonsson pekar på ett antal saker som han menar skulle förändra saker. Jag är beredd att göra saker för att förändra situationen för utsatta patienter som inte får tillgång till läkemedel.

Centerpartiet föreslår i sin budgetmotion att vi ska avsätta 100 miljoner för sÄrläkemedel, men det skulle ibland kunna räcka till ett enda sÄrläkemedel, för de kan ju kosta den summan. Vad ska då hÄnda när pengarna Är slut? Ska patienter få vÄnta till nästa År för att få sin behandling och sitt läkemedel? Det Är inte ett otÄnkbart scenario, när läkemedlen Är hÖgt prissatta.

Vi behÖver gÖra det här pÅ ett bra sÄtt som verkligen ger effekt och som ger ökad tillgång till läkemedel för de patienter som har sÄllsynta diagnoser och stora behov av läkemedel. Jag tror att vi Är helt Överens om att nuvarande situation inte Är tillräckligt bra.

Patienter behÖver läkemedel som fungerar, och vi behÖver samtidigt ha ett läkemedelssystem som levererar läkemedel och som gÖr det pÅ ett sÄdant sÄtt att vi klarar kostnader och utmaningar och får en hållbarhet i det vi gÖr. Vi Är fast beslutna att gÖra förändringar, för jag Är inte nöjd med hur det fungerar i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2025/26:327 om brottsförebyggande ansvar inom psykiatrivården

Anf. 36 Socialminister JAKOB

FORSSMED (KD):

Herr talman! Clara Aranda har ställt flera frågor till mig om hur jag och regeringen arbetar för att psykiatrivården ska få ett tydligare ansvar för det brottsförebyggande arbetet.

Jag vill först och främst tacka för Clara Arandas engagemang i frågan om den psykiatriska vården. Jag vill också lyfta fram att de allra flesta personer med komplicerad psykiatrisk och social problematik aldrig begår några våldshandlingar. Flera våldsdåd den senaste tiden där kvinnor har dödats eller skadats visar dock att psykiatrin tillsammans med många andra aktörer behÖver bli bÄttre pÅ att bedÖma och sÄtta in insatser för personer som faktiskt riskerar att begå våldsbrott och pÅ att förebygga framtida benÄgenhet att begå våldsbrott bÅde i och utanför nära relation.

Regeringen genomför omfattande reformer och stora satsningar för att stärka och utveckla insatserna för psykisk hälsa och suicidprevention.

Psykiatrin har ett sÄrskilt ansvar att gÖra bedömningar av enskilda patienters farlighet för andra i syfte

att förhindra våldshandlingar. Att genomföra sÄdana riskbedömningar Är erkÄnt svårt, men vi vet att det förekommer att risker inte upptÄcks och att insatser därför inte anpassas efter behoven. Samverkan mellan olika aktörer som bland annat hälso- och sjukvård, socialtjänst och rÄttsvårdande myndigheter behÖver också utvecklas.

Regeringen beslutade därför förra veckan om tvÄ uppdrag. Det ena uppdraget, till Socialstyrelsen, innebÄr att myndigheten ska genomföra insatser för att stärka och utveckla stÖdet till hälso- och sjukvården i arbetet med att förebygga, bedÖma och hantera patienters risk för att skada andra (S2026/00227). Det andra uppdraget, till Inspektionen för vård och omsorg, består i att granska arbetet med bedömningar av patienters risk avseende framtida benÄgenhet att begå våldsbrott i samhället (S2026/00228). Det uppdraget gÄller verksamheter i den psykiatriska tvångsvården och inom rÄttspsykiatrin.

Regeringen har vidare för avsikt att utreda hur den psykiatriska tvångslagstiftningen kan förbÄttas för att få till stÄnd ett regelverk som tillgodoser patienters, anhÖrigas och samhällets behov. I dag Är avstÄndet mellan tvångsvård och frivillig vård inte sÄllan för stort och ÖvergÄngen för abrupt. Tvångsvården trappas inte in och framför allt inte ut. Det blir korta, återkommande perioder av tvångsvård som inte leder till verklig förbÄttring. Direktiven bereds inom Regeringskansliet, och regeringen avser att återkomma i frågan.

Anf. 37 CLARA ARANDA (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka socialminister Jakob Forssmed för svaret pÅ min interpellation. Bakgrunden till denna interpellation Är i grund och botten det faktum att det sedan en lÄng tid tillbaka har funnits otydlighet och brister när det gÄller psykiatris uppdrag och mÖjlighet att fÄnga upp personer med allvarlig psykisk ohÄlsa som utgÖr en risk eller fara för andra mÄnniskor.

Under förra Året förekom exempelvis mÄnga bÅde brutala och uppmärksammade fall där mÄnniskor föll offer för dÖdligt våld och där det visade sig att gÄrningspersonerna haft en dokumenterad historia med allvarlig psykisk ohÄlsa. Jag menar att det Är dags att vi lyfter upp sambandet mellan dÖdligt våld och psykisk ohÄlsa till ytan. Det här Är ju nÄgot som mÅste tas pÅ allvar.

Som socialministern lyfter fram Är det givetvis sÄ att de allra flesta personer med psykisk ohÄlsa inte begår våldsbrott. Samtidigt Är det också viktigt att understryka det faktum att vi mÅste sluta vara rädda för att ta i den här typen av svÄra frågor pÅ grund av en Överhängande rÄdsla för att stigmatisera personer med psykisk ohÄlsa. Vi mÅste kunna se saker och ting för vad de Är och agera därefter.

Jag Är Övertygad om att vi Är Överens om bristerna i den psykiatriska vården. Dessa brister, exempelvis lÄnga vårdkÖer och obefintlig uppfÖljning, bidrar till att skapa en försÄmrad psykisk ohÄlsa och till en frustration och desperation hos patienter. Detta kan i sin

tur kan innebära allvarliga konsekvenser som exempelvis självmord och allvarliga våldsbrott.

Herr talman! Brottsförebyggande rådet har i en egen studie undersökt sambandet mellan dödligt våld och psykisk ohälsa. Resultaten bekräftar vad tidigare forskning har visat, nämligen att många gärningspersoner har haft kontakt med psykiatrin före brottet. I studien framgår att det är sju gånger vanligare att gärningspersoner haft kontakt med psykiatrin året före brottet jämfört med befolkningen i stort under ett kalenderår. Fyra av tio gärningspersoner som mellan 2006 och 2017 var aktuella för dödligt våld hade haft minst en kontakt med psykiatrin året före brottet, och så många som var sjätte gärningsperson hade dessutom vårdats på sjukhus för allvarlig psykisk ohälsa.

Vi kan se hur sekretessregler försvårar samverkan mellan aktörer som borde samarbeta, att uppföljningen efter olika vårdinsatser i många fall är obefintlig och att det inte verkar finnas fungerande verktyg för att i ett tidigt skede hantera allvarliga varningssignaler och hot om skada. Faktum är att psykiatrin med dagens regelverk och resurser helt uppenbart inte ens i fall där riskerna är helt uppenbara har tillräckliga möjligheter att arbeta brottsförebyggande.

Samtidigt vittnar anhöriga om en känsla av maktlöshet, och det finns föräldrar som kämpar för att deras barn ska få vård utan att någonting händer. Därför är det relevant att diskutera hur dagens lagstiftning och resursfördelning behöver förändras för att psykiatrin ska kunna motverka dödligt våld och andra grova brott som kan kopplas till allvarlig psykisk ohälsa.

Herr talman! Socialministern har uttalat sig om det faktum att psykiatrin har för lite kapacitet och om att det pågår ett arbete med att försöka få till fler mellanvårdsformer för att se till att personer som är i behov av vård också får vård. Det är bra att det pågår ett arbete för att hantera detta och att regeringen så sent som förra veckan, vad jag förstår, gav Socialstyrelsen och Ivo uppdrag med anledning av den problematik som jag lyfter i interpellationen.

Trots att det mesta enligt mig pekar på att den psykiatriska vården i vårt land måste reformeras i grunden är det här i alla fall en bra början.

Anf. 38 Socialminister JAKOB
FORSSMED (KD):

Herr talman! Tack, Clara Aranda, för interpellationen och för möjligheten att diskutera de här väldigt viktiga frågorna! Jag tycker att interpellanten i sitt anförande pekar på väldigt många av de problem som psykiatrin brottas med. Jag vill säga att vi nu gör förändringar på i princip varje punkt, och det är också helt nödvändigt.

Psykiatrin har under alldeles för lång tid varit nedprioriterad av regionerna, tycker jag. Det har skett nedskärningar. Man har lagt ned vårdplatser. Man har minskat kapaciteten inom psykiatrin, och det är min absoluta övertygelse att detta har lett till att människor nu vårdas för korta tider, skrivs ut för tidigt och inte får den vård och hjälp de behöver. Personalen kan inte

göra ett tillräckligt bra arbete, och man utvecklar inte verksamheten på det sätt som skulle behövas.

Det här är väldigt allvarligt, och det är därför regeringen – trots att detta är regionernas ansvar – nu tillskjuter medel i den budget som vi har arbetat fram tillsammans med Sverigedemokraterna. Vi tillskjuter 1,5 miljarder per år under ett antal år för att faktiskt få till en ökad vårdkapacitet. Det är grundläggande för att psykiatrin ska klara sitt uppdrag.

Vi satsar också särskilt på det som heter självväld inläggning. När personer med sjukdomar och tillstånd som går i skov känner att de är på väg in i ett försämrat mående ska de veta att det finns en plats för dem. Det är ett väldigt bra arbetssätt som skapar trygghet. Ibland leder det faktiskt också till att man inte behöver nyttja den där platsen, eftersom man känner en trygghet i att man kommer att få den vård man behöver den dag man behöver den. Det där är något vi nu satsar extra resurser på.

Sedan tycker jag att det är viktigt att lyfta fram just detta att vi i många av de exempel vi har sett – även om man ska vara försiktig med att dra slutsatser från enskilda fall – ser saker som måste åtgärdas. Vi ser att anhöriga varnar och larmar och ibland lyckas få personen inskriven i psykiatrin, alltså i tvångsvård. Sedan skrivs personen ut, och då får anhöriga inte ens information om detta. Personen skrivs ut till ingenting.

Det är samma sak när det gäller Polismyndighetens möjligheter att samverka med psykiatrin. De sekretessregler som finns leder ibland till att personal liksom går utanför sin yrkesroll – så att säga tar av sig sina arbetskläder – för att som privatpersoner ringa polisen och underrätta dem om saker. Så ska det förstås inte vara, och därför kommer vi att se över sekretessreglerna mellan psykiatrin och andra aktörer. Det handlar om att skapa en situation där alla de som bryr sig om de här personerna kan förhindra att de hamnar i lägen där de begår den typ av förfärliga våldsdåd som vi har sett på senare tid. Det är oerhört angeläget.

Det gäller alltså inte minst de anhörigas roll. De känner ofta att de tar hand om en stor del av vården men inte riktigt blir involverade. Man måste komma ihåg att det här är en väldigt speciell patientgrupp; de är inskrivna i tvångsvård eller heldygn psykiatrisk vård därför att de inte riktigt har kapaciteten att rå om sig själva. Därför måste de som bryr sig om dem få större möjligheter att göra det på ett bra sätt, så det där måste vi ändra på.

Sedan ska vi se även över lagen om psykiatrisk tvångsvård. Vi ser till exempel alldeles för små möjligheter att skriva ut personer på ett mer strukturerat och bättre sätt. Ofta är man antingen inskriven på hundra procent eller får noll procents vård, och det fungerar inte. Vi måste ha en utslussning eller en mellanvård – någonting som träder in när man lämnar heldygnsvården. Det är nämligen målet att man ska kunna göra det, förstås, men då krävs väsentligt mer än det vi ser i dag.

Anf. 39 CLARA ARANDA (SD):

Herr talman! Jag håller med statsrådet om väldigt mycket. Jag tänkte fortsätta utveckla mina tankar kring vilket uppdrag och ansvar den psykiatriska vården faktiskt behöver ha.

Ministern och jag delar uppfattningen att psykiatrins arbete med att göra riskbedömningar inte fungerar ändamålsenligt. Eftersom det inte gör det behöver vi en lagtext som definierar ett brottsförebyggande uppdrag, och det måste gälla vid konkret uttalad risk för allvarlig skada på andra. Den lagstiftningen kan i sin tur ge vården utökad möjlighet att fortsätta följa upp högriskpatienter efter utskrivning. Det kan exempelvis ske med hjälp av schemalagda kontakter och öppenvårdsplaner.

En annan helt avgörande faktor är tydliga regler för informationsdelning, vilket vi har pratat om. Det gäller alltså informationsdelning mellan socialtjänst och polis vid konkreta hot, där det ska finnas krav på dokumentation. Det är också viktigt att lagtexten anger vad vården inte får eller ska göra, i syfte att skydda patienten från godtycke och onödigt tvång. Utöver det är det även helt grundläggande att den psykiatriska vårdens primära uppdrag ska vara vård och riskminimering.

Det här är viktigt för att säkerställa att psykiatrin förblir en vårdprofession och för att upprätthålla förtroendet för psykiatrin. Det finns möjligheter att skapa en lagstiftning som tillåter psykiatrin att agera vid tydliga risker, utan att äventyra patientens säkerhet och rättigheter, för att kunna förhindra exempelvis grova våldsbrott. Det behövs helt enkelt ett nytt uppdrag och ett utökat ansvar utan att förändra grunduppdraget.

Herr talman! Det jag lyfter i min interpellation är inte direkt ett främmande uppdrag för psykiatrin. Ett förebyggande arbete ligger i linje med vårdens befintliga uppdrag. Psykiatrins själva kärnuppdrag är att behandla psykiska sjukdomar och psykisk ohälsa och att minimera risken för allvarlig skada.

Om en patient uttrycker en avsikt att begå brott eller uppvisar ett beteende som kan leda till skada behöver åtgärder sättas in. Det måste finnas välfungerande rutiner. Att inkludera brottsförebyggande insatser som en del av arbetet inom svensk psykiatri kan därför ses som en förlängning av vårdens grunduppdrag, med särskilt fokus på trygghet och säkerhet. Detta ställer också krav gällande patientens långsiktiga säkerhet och rehabilitering, och utöver det kan det minska lidandet både för patienten själv och för omgivningen.

Herr talman! Ett formellt brottsförebyggande uppdrag skulle innebära tydliga befogenheter för psykiatrin samtidigt som både ansvaret och kravbildens utökas. Det gläder mig att vi är överens om att samverka mellan olika aktörer – som hälso- och sjukvård, socialtjänst och rättsvårdande myndigheter – behöver utvecklas. Det finns mycket vi kan göra för att säkerställa att psykiatrin kan fullfölja sitt ansvar på ett etiskt, medicinskt och juridiskt hållbart sätt. Jag ser fram emot att se vad pågående insatser kommer att leda till.

Anf. 40 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag tackar återigen för möjligheten till den här diskussionen. Det är väldigt angeläget att psykiatrin blir bättre på att förebygga våldshandlingar i samhället, och jag tror att det krävs många olika saker för att den ska bli det.

Det första är det vi nu gör, det vill säga att se över möjligheten att göra bättre riskbedömningar och granska hur de görs i dag. Hur ofta ställs den här typen av frågor? Min bild efter att ha pratat med många inom sektorn och professionen är att de inte ställs i tillräckligt stor utsträckning.

Det andra handlar om att ge personalen konkret stöd. Via ett uppdrag till Socialstyrelsen etablerar vi nu en nationell funktion för att stötta personalen i att göra de här riskbedömningarna. Vi har också, via Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, tagit fram underlag för att de ska kunna bli bättre. Jag tror att det är väldigt angeläget, för även om detta trots allt händer relativt sällan är det väldigt allvarligt när det händer. Man behöver därför ge personalen bättre stöd i att göra de här bedömningarna på ett så bra sätt som möjligt.

Samtidigt kan vi inte förlita oss på riskbedömningarna. Det är nämligen 500 000 personer som har kontakt med den specialiserade psykiatrin varje år, och av utvärderingar och den forskning som finns vet vi att det finns stora brister också i de bedömningar som görs – även om de görs på bästa sätt. De måste dock göras ändå, för det är väsentligt bättre att göra dem än att inte göra dem. Men det är därför vi behöver även de andra sakerna, exempelvis uppföljningen. Personer ska inte skrivas ut till ett ingenmansland där ingen har ansvar för dem bara för att de inte längre uppfyller kriterierna för psykiatrisk tvångsvård.

Vi vill titta på hur vi kan jobba mer med det som interpellanten också pekar på, det vill säga öppenvård – och även öppen psykiatrisk tvångsvård. Det handlar om att människor på ett bättre sätt än i dag exempelvis ska kunna bli skyldiga att följa medicinering eller ha vissa vårdkontakter.

Utredningen kommer också att titta på något som jag tycker framstår som viktigt att titta på, och det är att vi med dagens LPT inte har möjlighet till öppen psykiatrisk tvångsvård innan personen skrivs in på heldygnsvård. Vi får alltså inte använda oss av mindre ingripande åtgärder, till exempel ålägga någon att komma på vissa vårdbesök eller ta sin medicinering, utan att den först har varit inskriven för heldygnsvård. Det framstår inte som det mest ändamålsenliga sättet att hantera den typen av åtgärder.

Vi behöver alltså kunna göra fler saker på ett bättre sätt och också skapa de gemensamma arbetssätt mellan polis, psykiatri och socialtjänst som dagens sekretesslagstiftning försvårar. Det kommer i sin tur att vara brottsförebyggande. Det kommer att leda till att färre lämnas vind för våg och att färre hamnar i de situationer där det blir ett totalt kaos som sedan går ut över personer som råkar vara på fel plats vid fel tillfälle.

Det är alltså oerhört angeläget att göra detta, och jag är väldigt glad för det engagemang som visas från interpellantens sida. Jag är också glad att vi nu vidtar de här åtgärderna – och inte minst att vi tillskjuter stora resurser för att det ska vara möjligt att bedriva psykiatrisk vård i Sverige på ett bättre sätt än vi hittills har sett.

Jag vill dock säga att vi inte skickar ut de här pengarna till regionerna kravlöst. Varje region behöver sätta sig ned med Socialstyrelsen och beskriva exakt på vilket sätt man tänker sig att öka sin kapacitet. Det handlar om vårdplatser, mobila team och annat för att kunna genomföra avancerad psykiatrisk hemsjukvård och för att följa upp mycket bättre än vad vi gör i dag.

Det finns mycket att göra, men mycket är också på gång.

Anf. 41 CLARA ARANDA (SD):

Herr talman! Jag håller med om i stort sett allt som socialministern lyfte fram här. Detta är väldigt viktiga och bra åtgärder. Jag vet dock inte om jag riktigt kan hålla med om att de är tillräckliga. Man måste ju kunna ha två tankar i huvudet samtidigt. Med det menar jag att vi behöver göra vad som krävs för att förhindra att oskyldiga medborgare faller offer för dödligt våld och allvarliga brott som vi vet hade kunnat förhindras med rätt insatser. Det är vårt ansvar att göra så.

Det är också helt avgörande att den som är allvarligt sjuk får vård och behandling och att insatserna står i proportion till det faktiska behovet. Det är inte en fråga om vilka resurser som finns tillgängliga.

Detta handlar i grund och botten om vilket samhälle vi vill ha. Vi har färsk data som visar på en ökande känsla av otrygghet i samhället. En betydande andel av Sveriges befolkning, 57 procent, upplever ökad otrygghet till följd av de brott som ägt rum på senare tid. Denna otrygghet visar sig särskilt bland unga kvinnor, inte minst med de brott som ägde rum under julen. Det är helt förståeligt.

Samtidigt tycker jag att det är viktigt att också i det här sammanhanget understryka det som Brottsförebyggande rådet har konstaterat, nämligen att det inte går att betrakta de mord som nu har skett som en del av den större problematiken kring mäns våld mot kvinnor, eftersom det i åtta av tio fall som avser vansinnesdåd faktiskt handlar om en man som dödsats av en annan man. Därför blir det lite missvisande, skulle jag säga, när man försöker att göra detta till en fråga om mäns våld mot kvinnor. Det är trots allt viktigt att vi förhåller oss till verkligheten och hur problemen faktiskt ser ut.

Fru talman! Jag vill tacka för den här viktiga debatten och för de svar jag har fått. Det känns ändå betryggande. Det arbete som görs är otroligt viktigt, och jag tackar för det.

Anf. 42 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Det finns platser i och runt psykiatrin i Sverige som är ett slags ingenmansland där människor

lämnas vind för våg och inte får den hjälp och det stöd som de behöver. De hamnar i ett mörker, eller kaos, som riskerar att gå ut över människor som finns i närheten. Det kan vara i nära relationer eller utanför nära relationer. Det kan vara kvinnor eller män som drabbas av detta. Vi behöver göra mer för att dessa situationer inte ska uppstå på det här sättet.

Förutom alla de initiativ vi har tagit och kommer att ta vill jag nämna en fråga i sammanhanget som är väldigt angelägen. Det finns personer som har en samsjuklighet mellan psykiatriska tillstånd och beroende samt ett substansbruk som kan bidra till väldigt stora risker. Vi genomför nu en samsjuklighetsreform för att dessa personer inte ska bollas mellan kommunala och regionala vård- och stödinsatser. Det ska i stället bli ett samlat ansvar för att ge de personerna rätt vård och rätt stöd. Det är väldigt angeläget.

Det är en stor reform som vi genomför, men den är också otroligt angelägen. Vi har sett alltför många exempel på personer som har vänt sig till psykiatrin, som har sagt till personen i fråga: Du har en beroendesjukdom; du behöver vända dig dit. När personen har kommit dit har den fått höra: Du har psykiatriska problem; du behöver vända dig till regionen för att få hjälp.

Nu samlar vi ansvaret för vården av dessa personer hos regionerna. Det tycker jag känns väldigt angeläget, både för att hjälpa de här personerna på bästa sätt och för att minska riskerna för att det drabbar andra i termer av våld, till exempel våld i nära relation, när de inte får hjälp.

Jag vill tacka för debatten och för möjligheten att redogöra för det som regeringen gör. Jag vill också tacka för interpellantens kloka inspel i det här sammanhanget.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2025/26:319 om överskuldssättning och vräkningar

Anf. 43 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Ida Ekeröth Clausson har frågat finansministern vad regeringen gör för att privatpersoners skulder hos Kronofogden inte ska öka ytterligare och om några andra åtgärder kommer att vidtas för att minska antalet vräkningar som berör barn. Interpellationen har överlämnats till mig.

Hushållens skulder har under lång tid ökat. Oansvarig kreditgivning kan försämra enskildas ekonomiska situation. En bidragande orsak till problem med överskuldssättning bland vissa svenska hushåll är att marknaden för konsumtionslån har vuxit i snabb takt under de senaste åren.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att motverka överskuldssättning och oansvarig kreditgivning till konsumenter. Ett exempel på detta är förslaget i proposition 2024/25:138 *Stärkt konsumentskydd på*

kreditmarknaden om kraftigt höjda krav på företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter.

För att stärka konsumentskyddet och motverka överskuldssättning har lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter upphävts. Det är nu bara svenska och utländska kreditinstitut som får lämna eller förmedla krediter till konsumenter. Det innebär högre krav på eget kapital och organisation för företag som ägnar sig åt kreditgivning till konsumenter samt bättre förutsättningar för tillsynen över dessa företag. De ökade kraven minskar incitamenten för dessa företag att inrikta verksamheten mot kredittagare med otillräcklig återbetalningsförmåga.

Regeringen har även infört skärpta regler för både ränte- och kostnadstak samt nya möjligheter att förlänga löptiden på krediter. Samtidigt har möjligheten att göra avdrag för ränteutgifter på lån utan säkerhet tagits bort. Ett förbud mot att licenshavare och spelombud tillåter eller medverkar till att spel om pengar finansieras med krediter kommer att införas. Licenshavare och spelombud ska även vidta lämpliga åtgärder för att motverka att spel finansieras med krediter.

Därtill pågår en utredning som ska överväga åtgärder för att minska problemet med överskuldssättning. Syftet är huvudsakligen att minska antalet så kallade evighetsgäldenärer, det vill säga personer som varit överskuldssatta under en längre period. Den utredningen ska redovisas nu i sommar.

Anf. 44 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag noterar dock att han valde att inte alls svara på frågan om vräkningar av barn och att han inte heller nämnde några åtgärder som regeringen har vidtagit för att förhindra vräkningar av barnfamiljer.

Sedan 2020 har vräkningarna ökat med nästan 60 procent, och trots den nollvision som infördes 2008 berördes 824 barn av vräkningar förra året. Det är samhället som har misslyckats. När vräkningar av barnfamiljer ökar i den här omfattningen är det ett tydligt tecken på att något är fel.

Den vanligaste orsaken till en vräkning är att hyran inte har betalats. Efter flera tuffa år med ökade levnadskostnader och små ekonomiska marginaler har fler hushåll fått det svårare att klara sina fasta utgifter. Vi vet att de flesta prioriterar hyran in i det sista när ekonomin är pressad, men trots det får man det inte att gå ihop.

När arbetslösheten steg valde regeringen att inte storsatsa på utbildningar, matchning eller jobbskapande utan satsade i stället på ett nytt jobbskatteavdrag för att få fler i arbete. Detta var en åtgärd som Finanspolitiska rådet i förväg hade dömt ut som verkningslös mot den stigande arbetslösheten. Nu vet vi att de fick rätt. Regeringen valde också att låna pengar till skattesänkningar för dem med högst inkomster samtidigt som kostnadskrisen slog hårt mot barnfamiljer och tvingade en generation att växa upp under knappare ekonomiska förhållanden än vad dessa människor hade behövt göra.

Samhället har ett ansvar för att barn inte ska behöva betala för krisen. När fler barnfamiljer söker sig till välgörenhetsorganisationer eller säger att de inte har råd att sätta näringsrik mat på bordet är situationen allvarlig. Barn som växer upp i fattigdom riskerar att få sämre möjligheter att tillgodogöra sig sina rättigheter och få goda chanser i livet.

Fru talman! Enligt artikel 4 i barnkonventionen ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder för att genomföra rättigheter i enlighet med konventionen. För att i enlighet med artikel 27 säkerställa barns rättighet till den levnadsstandard som krävs för att deras fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling ska tillgodoses har staten ett ansvar att bistå föräldrarna, särskilt när det gäller bostad. Barn behöver ett stabilt boende för att ges möjlighet till en trygg uppväxt. Därför är det extra allvarligt att vräkningar av barn har ökat i Sverige.

Jag undrar därför: Anser statsrådet att Sverige lever upp till barnkonventionen när 824 barn har drabbats av vräkningar under det senaste året?

Anf. 45 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Det finns inget som upprör en socialdemokrat mer än att låta människor som arbetar och sliter behålla lite mer av sin lön. Det märks också på Ida Ekeröth Claussons inlägg. Om man sänker skatten för de människor som ställer klockan, går upp, arbetar hårt och sedan gör samma sak nästa dag blir socialdemokrater jättearga. Enligt Socialdemokraterna finns det inget sämre man kan göra än att förbättra de ekonomiska villkoren för människor som går till jobbet.

Regeringen har gjort detta. En undersköterska med två barn har i dag tack vare regeringens reformer över 3 000 kronor mer i plånboken än vad hon eller han hade när Socialdemokraterna styrde. Socialdemokraterna är jättearga över detta. Man får inte göra det bättre för människor som går till jobbet. Där går gränsen för Socialdemokraterna. Så får man bara inte göra. Faktum kvarstår dock. Ett vårdbiträde med två barn har över 3 000 kronor mer i månaden nu än vad hon eller han hade när Ida Ekeröth Clausson och hennes partikamrater styrde landet.

Fru talman! Situationen med barn som vräks är givetvis mycket allvarlig.

Låt mig dock börja med att säga att när det gäller dem som förpestar sitt bostadsområde genom att begå brott eller på annat sätt förstöra för det omkringliggande samhället måste man kunna vidta åtgärder.

Men även jag är frågande, måste jag säga, och tycker att Ida Ekeröth Clausson måste ringa sina partikamrater. Vad är det som händer i Socialdemokraternas Stockholm, i Socialdemokraternas Göteborg och i Socialdemokraternas Malmö där en stor del av vräkningarna sker? Har Ida Ekeröth Clausson ringt sina partikamrater och frågat? I Stockholm, där många av vräkningarna sker, sker ungefär hälften i kommunens verksamhet och i de kommunala bostadsbolagen. Varför gillar Socialdemokraterna så mycket att göra detta?

Vad gör de på lokal nivå för att motverka det? Det finns ju så många verktyg för att hjälpa och bistå familjer i svåra situationer.

Har Ida Ekeröth Clausson ringt och frågat socialdemokrater i Stockholm, Göteborg och Malmö varför en så stor del av Sveriges vräkningar av barn sker just där Socialdemokraterna har makten? Kan Ida Ekeröth Clausson i så fall redogöra för något av dessa samtal? Vad har hon frågat om, och hur försvarar de sig?

Hälften av vräkningarna i Stockholm sker i kommunens verksamhet. Varför gör Socialdemokraterna så, och vad gör de lokalt för att förebygga det? Det tror jag att många undrar över.

Regeringen vidtar kraftfulla åtgärder. Exempelvis sker för första gången sedan 1997 förändringar i bostadsbidraget. Från årsskiftet får den med ett barn 800 kronor mer och den med två barn 1 000 kronor mer. Vi ser en lång rad förändringar på detta område som stärker barnfamiljer.

Återigen: Få saker gör socialdemokrater så upprörda som när man förbättrar villkoren för arbetande familjer. Vi hörde här ett brandtal mot att regeringen har sänkt skatten. En undersköterska med två barn har nu alltså 3 100 kronor mer varje månad än vad hon eller han hade när Socialdemokraterna styrde. Det gör Socialdemokraterna arga, men jag är övertygad om att det gör den ensamstående mamman eller pappan ganska glad. Jag vill inte reversera denna politik, för jag tycker att det är bra att människor som arbetar och sliter får behålla mer av sin lön.

Anf. 46 IDA EKERÖTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Skulderna hos Kronofogden fortsätter att öka, oavsett vad ministern säger. Summan är nu 16 miljarder högre än för ett år sedan, vilket är en ökning med 44 miljoner kronor om dagen. Jämfört med för fem år sedan har den totala skuldsumman ökat med 76 procent. Vi ser att skulderna fortsätter att öka även nu när det ekonomiska läget har stabiliserats. Det beror bland annat på att många hushåll fortfarande kämpar med ekonomin och att skulderna ofta har byggts upp under lång tid innan de hamnar hos Kronofogden. Dessutom drivs många skulder in via inkassoföretag, och räntor och avgifter gör att skuldbeloppen kan fortsätta att växa.

Fru talman! Det är bra att regeringen gått vidare med flera förslag som syftar till att motverka riskfylld kreditgivning och överskuldsättning. Det är inte en dag för tidigt. Men i ljuset av det och av att regeringen själv säger sig värna konsumentskydd och konsumenträttigheter är det både beklagligt och motsägelsefullt att SD-regeringen samtidigt håller emot införandet av ett skuld- och kreditregister. Likaså är det helt bakvänt att SD-regeringen har valt att helt slopa stödet till Sveriges Konsumenter, alltså de i civilsamhället som hjälper och stöder konsumenter på marknaden.

Fru talman! Sverige har den största barnfattigdomen i Norden, och Röda Korset har fyrdubblat sina matutdelningar. Regeringen har svikit dessa familjer.

För oss socialdemokrater är det en självklarhet att barnen inte ska betala för krisen. Denna ambition verkar dessvärre inte delas av regeringen. Tidigare har Socialdemokraterna lagt fram flera förslag för att stötta vanliga familjer i Sverige. Bland annat ville vi höja barnbidraget, vilket skulle ha märkts på dagens utbetalning. Vi ville stoppa försämringen av högkostnads-skyddet, som gör läkemedel dyrare, och ha kvar bostadstillägget för barnfamiljer.

För att få fler i arbete har Socialdemokraterna presenterat förslag för att få stopp för nedskärningarna på Arbetsförmedlingen. Vi har föreslagit en fördubbling av antalet platser i arbetsmarknadsutbildningar, ett tillfälligt körkortslyft för unga arbetslösa och ökade investeringar i infrastruktur och bostadsbyggande.

Allt detta har regeringen sagt nej till.

Vid ekonomiska kriser är det alltid de med minst marginaler som drabbas hårdast. Konsekvenserna märks tydligt för barnfamiljer, där ojämlikheten ökar, och för de pensionärer som har det sämst ställt har det blivit ännu svårare att klara vardagens mest grundläggande utgifter.

Sverige är i dag det enda nordiska land som inte har höjt barnbidraget. Värdet på barnbidraget är på grund av regeringens passivitet det lägsta på 50 år. Det är en politik som får bistra konsekvenser.

Barnfattigdomen har ökat till den högsta nivån i Norden. Det är en utveckling som är ovärdig ett välfärdsland som Sverige.

Vad avser regeringen att göra för att vända utvecklingen?

Anf. 47 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Ida Ekeröth Clausson verkar läsa färdigskrivna anföranden innantill, och det är kanske därför jag inte får svar på mina frågor. Det kan nog upplevas som lite lustigt när man lyssnar på debatten.

Eftersom majoriteten av de vräkningar som Ida Ekeröth Clausson pratar om sker i kommuner som är styrda av Socialdemokraterna – Stockholm, Malmö och Göteborg – frågade jag ifall Ida Ekeröth Clausson, i stället för att bara debattera här, har ringt sina partikamrater och frågat vad de gör och varför det är på det sättet. Det kan vara ganska rimligt och enkelt att tänka sig att man gör det och säger: Hej, Socialdemokraterna i Stockholm! Hej, Socialdemokraterna i Göteborg! Hej, Socialdemokraterna i Malmö!

Det gäller särskilt Malmö, där Socialdemokraterna låtsas ringa till vanliga medborgare som senare visar sig vara partimedlemmar. Då skulle de ju kunna få ett öppet samtal från en annan socialdemokrat som frågar: Varför gör ni på det här sättet? Hur ser det ut egentligen?

Jag har redogjort för en lång rad åtgärder som vi har vidtagit, och jag kommer att återkomma till fler. Vi har höjt bostadsbidraget för barnfamiljer med 800 kronor för familjer med ett barn och 1 000 kronor för familjer med två barn. Som jag redogjort för har en ensamstående mamma eller pappa med två barn alltså

3 100 kronor mer att röra sig med nu än vad de hade med de regler som Ida Ekeroth Clausson verkar förespråka i stället och som gällde 2022. Det har alltså skett avsevärda förbättringar.

I tider av desinformation och ryktesspridning undrar jag varför Ida Ekeroth Clausson helt underkänner SCB:s statistik på det här området. Enligt Statistiska centralbyrån har nämligen andelen ekonomiskt utsatta barn inte ökat, utan tvärtom har det skett en gradvis minskning sedan 2019. Har SCB fel om detta?

Det här betyder givetvis inte att det inte finns familjer som har det oerhört tufft och barn som på olika sätt har det svårt och som behöver mer hjälp och bättre åtgärder från samhället. Men på vilket sätt har SCB fel? Det är en fråga som skulle behöva ett svar.

Sedan kom det en massa påståenden om skuldstatistiken, fru talman. Jag tänker läsa lite innantill här. Under 2025 fick Kronofogden in drygt 1 146 000 krav gällande bland annat obetalda fakturor, räkningar och avbetalningar på lån, så kallade betalningsförelägganden.

Enligt Ida Ekeroth Clausson är det en ökning, men enligt Kronofogden är det en minskning med 10 procent jämfört med 2024. Antalet berörda personer är drygt 412 000, vilket är en nedgång med 7 procent jämfört med föregående år. Beloppen i kraven har dessutom minskat med 18 procent jämfört med föregående år.

Det här väcker frågor till Ida Ekeroth Clausson: Vad är det som Statistiska centralbyrån har fel om? Vad är det som Kronofogden har fel om? Varför kan man inte utgå från våra myndigheters officiella statistik när man gör sina uttalanden? Det är inte säkert att det bara är det som man pratar om på interna kurser som är sanningen.

Min fråga till Ida Ekeroth Clausson blir som sagt: Vad är det i SCB:s och Kronofogdens statistik som är fel? Uppenbarligen rimmar den ganska illa med de påståenden som Ida Ekeroth Clausson läste upp.

Anf. 48 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Statistiken är tydlig: Skulderna ökar fortfarande i samhället. Det är även tydligt att ministern inte vill svara på vad regeringen gör för att stoppa vräkningar och minska barnfattigdomen.

Många familjer klarar helt enkelt inte av att få vardagen att gå ihop. Man lånar pengar för att täcka löpande utgifter och hamnar i ett ekonomiskt ekorrhjul som är mycket svårt att ta sig ur. Effekterna av denna ojämlikhet ser vi bland annat i barnvräkningarna.

Samtidigt deklarerade regeringen i förra veckan att reformutrymmet för nästa mandatperiod i princip är slut. Nu finns inga pengar kvar till välfärden kommande år. Regeringen har lånat miljarder för att sänka skatten för höginkomsttagare i stället för att stötta Sveriges barnfamiljer med höjt barnbidrag eller investera för att skapa jobb och bygga Sverige starkt för framtiden genom bostäder och infrastruktur.

Regeringen har tappat kontrollen över svensk ekonomi och tömt svenska folkets kassa. Moderaterna och

Sverigedemokraterna har styrt Sverige i fyra år, lånat hundratals miljarder och sänkt skatten för de allra rikaste. Det är djupt oansvarigt, och det kommer att stå svenska folket dyrt.

Anf. 49 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag har redogjort för hur vi har stärkt ekonomin för Sveriges barnfamiljer, till exempel genom förändringar av bostadsbidraget för första gången på länge. Det höjs med 800 kronor om man har ett barn och 1 000 kronor om man har två barn. En ensamstående mamma eller pappa som jobbar som undersköterska har i dag 3 100 kronor mer i månaden jämfört med när Socialdemokraterna styrde 2022.

Jag har ställt en rad frågor också. Ingen av dem har jag fått svar på.

En viktig åtgärd och förändring som vi gjort är att stoppa människors överskuldssättning. När Ida Ekeroth Clausson och Magdalena Andersson styrde Sverige ökade så kallade blankokrediter, konsumtionskrediter, med 100 miljarder kronor. Man fick ta ut en Magdaränta, en väldigt hög ränta på 40 procent. Den har vi halverat.

Vi har också infört ett skriftlighetskrav vid köp av spel på telefon, som Socialdemokraterna hade undantagit. Man införde skriftlighetskrav för allt annat, men eftersom man själv sålde spel på telefon undantog man just det. Spel fick man sälja utan skriftlighetskrav.

Vi har infört ett krav på att vara bank för att få låna ut pengar. Socialdemokraterna tyckte att sms-företagen bara kunde få fortsätta, men det har vi stoppat. Nu måste det vara en bank.

Vi har som sagt halverat den Magdaränta som man fick ta ut. Ida Ekeroth Clausson och Socialdemokraterna tyckte att det var okej att ta ut 40 procent på krediter. Det var en stor skuldfälla för många människor.

Vi har också minskat möjligheterna till blankolån genom att ta bort ränteavdragen. Vi tycker inte att man ska subventionera att människor skuldsätter sig på ett osunt sätt. Det tyckte Socialdemokraterna var helt okej, så de fortsatte med det.

På område efter område har vi städat upp i detta. Det gäller både egenintresset kring lotterierna och att man har förhindrat att åtgärder vidtagits eller på annat sätt varit passiv inför något som skapat hemiska livsöden.

Jag har inte Ida Ekeroth Claussons erfarenhet av att skicka folk till Kronofogden. Socialdemokraterna har ju själva skickat 8 000 personer dit via sin spel- och dobbelverksamhet. Det tycker jag är oanständigt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 50 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill påminna om att interpellationsdebatterna handlar om att granska statsrådets tjänsteutövning och inte andra delar.

§ 13 Svar på interpellation 2025/26:320 om ersättning till markägare för skador vid installation av fibernät

Anf. 51 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Anders W Jonsson har frågat mig på vilket sätt jag och regeringen kommer att agera för att markägare ska kunna få ersättning för skador som de drabbats av i samband med installation av fibernät som genomförts med statliga medel.

Tillgången till snabb uppkoppling är helt grundläggande för boende, företagande och välfärd i hela landet. Över 98 procent av alla hushåll och arbetsplatser kan i dag få tillgång till snabbt bredband. Regeringen avsätter 3,8 miljarder kronor till bredbandsutbyggnad fram till och med 2027, och med dessa insatser fortsätter tillgången till snabbt bredband att öka i hela landet. För närvarande pågår arbetet med över 950 stödfinansierade bredbandsprojekt runt om i landet, och hittills har bredbandsstödet lett till att 45 500 byggnader fått tillgång till snabbt bredband.

Post- och telestyrelsen, PTS, administrerar det nationella stödet för utbyggnad av bredband. Företag och andra organisationer som har för avsikt att bygga bredband kan alltså ansöka om och beviljas stöd av PTS.

Det är viktigt att understryka att utbyggnaden inte sker på uppdrag av PTS. Ansvar för projektet ligger hos det företag eller den organisation som mottagit stöd. Det är den som utför arbetet som ansvarar för att nödvändiga tillstånd och avtal finns. Hur arbetet ska genomföras på en fastighet regleras genom civilrättsliga avtal eller ledningsrätt mellan fastighetsägaren och nätägaren. Om det uppstår en tvist mellan parterna kan den ytterst prövas i domstol.

Med detta sagt ställer PTS som villkor för tilldelning av bredbandsstöd att byggnationen ska ske enligt branschstandarden Robust fiber. Standarden innehåller krav på hur nät ska förläggas för att säkerställa robusthet och driftssäkerhet. Den innehåller även krav om återställning av mark efter genomfört arbete. PTS granskar och följer upp de projekt som tilldelats stöd, löpande under projektens gång, bland annat för att se till att näten uppfyller tekniska krav.

Regeringen införde under 2024 en ny utbetalningsmodell för bredbandsstöd. Stödet betalas nu ut i omgångar i stället för i förskott. Utbetalning av stödet sker först efter att PTS konstaterat att projektet framskrider i enlighet med villkoren. PTS tar emot och dokumenterar all information som rör avsteg från PTS villkor. PTS har nåtts av ett femtiotal ärenden där markägare eller privatpersoner vänt sig till myndigheten med klagomål. Om eventuella avsteg från villkoren inte åtgärdas kan utbetalningarna av stöd stoppas helt, och eventuellt redan utbetalda medel kan komma att krävas tillbaka.

Anf. 52 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! I Lingbo socken i norra delen av Ockelbo kommun i Gävleborgs län stod glädjen högt i tak för ett antal år sedan. Äntligen skulle man få tillgång

till fiber! Tack vare den statliga satsningen med pengar via PTS hade en leverantör sagt sig vara beredd att gräva ned fiber i bygden. Det var oerhört viktigt för de boende i det här området.

Det skulle tecknas avtal. Många markägare fick ett dokument där det stod att det var en statlig satsning. PTS logga fanns med. I det läget valde såklart de flesta, i stort sett alla, markägare att snabbt skriva på de här kontrakten. Man ville ju se till att bygden fick tillgång till fiber och snabbt bredband. Det var till och med vissa som redan hade tillgång till fiber som valde att underteckna de här avtalen för att få igång detta.

Besvikelsen är nu sedan några år tillbaka oerhört stark. Man kan åka runt i området och titta på vad det här företaget har åstadkommit.

En åker som tidigare kunde användas för att odla säd står nu under vatten beroende på att företaget i fråga grävde av all dränering. Det kostar mycket stora belopp att återställa det.

En annan gård har en körväg som går bredvid gården, och man är helt beroende av den för att kunna sköta åkrarna lite längre ned. Där har det här företaget satt upp ett skåp mitt i körbanan. Det finns inget som helst intresse från företaget i fråga att återställa detta.

Det finns, som statsrådet har redovisat, väldigt noggranna regler för hur man ska bära sig åt när man gräver ned fiber. Trots det har jag sett att i vattendrag kan den här fibern ligga och flyta alldeles fritt vid ytan.

De boende i området, markägarna som har drabbats och de som inte har fått tillgång till fiber eftersom den här fibern såklart inte fungerar, gör upprepade försök att få kontakt med företaget för att för det första få fungerande fiber och för det andra få alla de skador som företaget har åstadkommit åtgärdade. De får ingen som helst respons.

Jag var med på ett möte med både PTS, LRF och flera av markägarna. Företaget dök över huvudet taget inte upp. Det går inte att nå längre.

Då kan man, som statsrådet gör i sitt svar, säga att om det uppstår en tvist mellan två parter får den brytas i domstol. Men det här handlar alltså om små markägare som inte har möjlighet, ekonomiska muskler, att gå in och driva en process i domstol som kanske dessutom ska överklagas.

Man har skrivit på utifrån att det är staten som garanterar pengarna för projektet. Vi får fiber i vår bygd! Dessutom är det PTS logga. Det är klart att man skriver på så fort som möjligt.

Nu står man där i Lingbo utan tillgång till bra fiber och med förstörda marker, översvämningar på grund av förstörd dränering och åkrar som inte går att använda.

Därför ställer jag frågan till regeringen: Vad kommer man att göra? Det är ju så uppenbart att det här inte bara är en tvist mellan två parter, utan här är staten inblandad i allra högsta grad.

Svaret från ansvarigt statsråd – som inte är landsbygdsministern, vilket det kanske borde vara – är att om det uppstår en tvist mellan två parter får den brytas i domstol. Tacka sjutton för att man blir besviken –

besviken på företaget och besviken på den statliga myndigheten men framför allt besviken på riksdag och regering över att de i det här läget inte är beredda att stå på den svagastes sida.

Anf. 53 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag delar naturligtvis den frustration som ledamoten visar. Det är en förfärlig situation som de här markägarna, privatpersonerna och verksamhetsutövarna har råkat ut för. Man har trott att man ska få snabbt bredband och fiber nedgrävd. I stället utsätts man för det här. Jag har verkligen all medkänsla och empati för de här människorna och verksamheterna som drabbas.

Men ledamoten säger också att staten i högsta grad är inblandad och att någon logga som med på något papper. Jag kan inte avgöra om PTS logga bör stå med eller inte på det här papperet. Det kan jag inte riktigt uttala mig om. Staten är inblandad på det sättet att staten ger ett investeringsstöd, och det är PTS som betalar ut det här investeringsstödet. Men när det är utbetalt är det faktiskt upp till de inblandade parterna att se till att det de får pengar för genomförs.

Vi har nu infört den prismodell eller utbetalningsmodell som jag redogjorde för, där man betalar under projektets gång och inte betalar ut stödet innan arbetet är genomfört. Där har vi ett väldigt effektivt sätt att stärka incitamenten för seriösa företag och minska risken att oseriösa företag tar sig in.

Det som beskrivs i den här interpellationen visar på att oseriösa företag har lyckats ta sig in i den här branschen. Det är väldigt olyckligt. Men det kan inte vara staten som är skadeståndsskyldig, utan det måste vara företaget som har brutit gällande avtal och eventuellt mot gällande lagstiftning. Men det kommer inte att vara regeringen som avgör det, utan det måste vara upp till rättssamhällets aktörer genom civilrättsliga avtal eller i slutändan en domstol att avgöra detta. Det kan inte vara regeringen som står för det stödet.

Avtalet i Ockelbo som ledamoten redogör för antar jag är ett avtal som slutits innan den nya prismodellen infördes. Min bild är att med den nya prismodellen med efterbetalning har vi verkligen minimerat riskerna för att detta ska ske igen.

Återigen vill jag säga att det inte är PTS som står för projektet eller ansvarar för projektet, utan det här är ett investeringsstöd som vi också sett i en del andra sektorer. Det har funnits investeringsstöd på hyresrättsmarknaden. Det har funnits för äldreboende och för trygghetsboende. Men ansvaret för att byggnationen sker i enlighet med det som är avtalat har naturligtvis byggherren och byggföretaget. Om de bryter mot reglerna finns det ett rättssamhälle som tar vid.

Anf. 54 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Först vill jag bara säga att jag lyfter fram exemplet Lingbo, men det här finns på ett stort antal ställen i Sverige. Mindre landsbygder runt om i landet råkar illa ut på grund av ett dåligt utformat

statsinvesteringsstöd och en myndighet som inte har följt upp det.

Jag kan ta ansvar också från Centerpartiets sida. Vi såg att det var oerhört viktigt för den svenska landsbygden att få till stånd de här starka stöden för fiberutbyggnad. Vi insåg kanske inte då att det är viktigt att man har säkerhetskontroller.

Jag välkomnar att man sedan 2024 har ett vettigare sätt att betala ut, men icke desto mindre är det ett antal små markägare långt ute i glesbygden i Sverige som har drabbats oerhört illa. Framför allt gäller det dem som inte har fått tillgång till fiber på det sätt som de skulle ha.

Där är det kallhamrade svaret från den här regeringen: Det där får ni sköta själva. Det var ett statligt investeringsbidrag. Det var en statlig myndighet, PTS, som var inblandad. Men juridiskt sett är det här ett civilrättsligt avtal mellan en markägare och en entreprenör, och från regeringens sida kommer vi inte att lyfta ett finger för att stötta dem som är drabbade.

På något vis är det signifikativt för hur man ser på Sverige. Man bor som statsråd i Stockholms innerstad. När det börjar snöa i Stockholm är statsministern snabbt ute och ska hjälpa till med snöskottningen. Men när en svår storm drabbar de norra delarna av landet händer ingenting. Frågan är hur det skulle ha varit om någon hade grävt av en villatomt i Djursholm, om det då hade varit samma attityd från regeringens sida.

Det här är ett exceptionellt fall. Det är små markägare som drabbats oerhört hårt. Regeringen har faktiskt möjlighet att gå in och se hur man kan lösa en sådan situation. Strikt juridiskt är det precis som statsrådet säger: Det är ett civilrättsligt avtal mellan markägare och entreprenör, och regeringen har ingenting med det att göra. Men om man tittar djupare på detta och ser vilka bygder i landet som drabbats borde det vara en annan attityd från regeringens sida, snarare än: Nu har vi lagt om systemet så att det inte kommer att hända igen.

Nej, det kommer det inte att göra. Men alla de som har drabbats sitter där med förstörda åkrar, med icke-fungerande fiber, med avgrävda vägar och med dräneringstrummor som försvunnit. Och de har inga som helst möjligheter att få ekonomisk kompensation, eftersom företaget i det aktuella fallet inte går att få tag på över huvud taget.

I det läget, och med tanke på att det var en sådan stor satsning från staten, måste man ge myndigheten i uppdrag att titta igenom detta, se vilka vägar som kan finnas framåt och hur det kan korrigeras när de företagen nu i princip försvinner från marknaden och som det inte går att få någon ekonomisk ersättning från. Kan vi på något vis stötta de här stackars markägarna så att det inte blir de som blir sittande med svartepetter?

Fru talman! Som jag uppfattar regeringens svar säger de tyvärr: Vi har medkänsla och känner empati – och alla vackra ord som statsrådet sa – men vi kommer inte att lyfta ett finger för att hjälpa de markägare som har drabbats av en misslyckad statlig satsning som gick

så fel då oseriösa företag gick in och tog en stor del av kakan.

Anf. 55 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag vill inte gå så långt som att säga att det är en misslyckad statlig satsning. På det stora hela är bredbandsstödet en framgångssaga för svensk bredbandsutbyggnad och svensk internetpolitik. Om jag inte är helt fel påläst var det ett centerpartistiskt statsråd som var ansvarig för att sätta igång bredbandsstödet, som den här regeringen har fortsatt med och som vi gör mycket bra av. Vi ska nu utveckla det och se om stödet även kan gå till trådlös teknik, så att det blir mer teknikneutralt. Men det är en bredare bredbandsfråga som vi inte ska avhandla i den här interpellationsdebatten.

Det finns nu ett femtiotal konflikter, som är i olika stadier. Det regeringen har gjort för att minska risken för att detta ska hända igen är att övergå till en ny betalningsmodell där vi betalar ut stödet i efterhand i stället för i förskott. Jag upprepar igen att det minimerar riskerna för att oseriösa företag kommer att lägga anbud och ta sig in på marknaden.

Jag hoppas verkligen att den nya betalningsmodellen, som fortfarande är ganska ny, ska leda till att vi ser färre sådana händelser framöver. Jag vill återigen säga att jag givetvis känner mycket med de markägare och personer som är drabbade.

Sedan kommer det lite slängar om att vi nog hade reagerat om detta hade hänt i Djursholm. Nej, det hade vi faktiskt inte. Vi gör naturligtvis ingen skillnad på om det händer i Ockelbo eller i Djursholm. Däremot har det inte behövts något bredbandsstöd i Djursholm, eftersom det har funnits marknadsförutsättningar där.

Men det skulle kunna hända också i Djursholm, som ligger i Danderyds kommun – för dem som inte vet det. Det skulle kunna hända en markägare även i Danderyds kommun. Men ska de stå rättslösa bara för att PTS inte har gett ett investeringsstöd? Det blir också en ojämlig behandling. Vi kan inte ge ett starkare skydd till aktörer som får ta emot investeringsstöd från en statlig myndighet än till dem som inte får det. Vi måste behandla invånare lika.

PTS blir inblandade i detta just på grund av investeringsstödet. Eftersom det saknas marknadsförutsättningar för att bygga ut bredband på vissa platser i Sverige har vi ett bredbandsstöd, och det är PTS som kanaliserar det stödet till företaget. Men därefter släpps PTS ansvar för detta. Men man villkorar nu bredbandsstödet utbetalning, och PTS ska såklart se till att de villkoren följs. Gör de inte det betalas stödet inte ut.

När det gäller skadeverkningar på markägarnas mark måste det behandlas i enlighet med de rättsliga processer som finns och det civilrättsliga avtal som har slutits.

Om man ska särbehandla och göra avsteg i just de här fallen kan det bli märkliga prejudikat. Det skulle skapa prejudikat för övriga fall, och så fort staten går in med någon form av investeringsstöd skulle andra regler plötsligt gälla för att öka skyddet för markägare

och andra. Jag vet inte riktigt, men jag är nog lite skeptisk till att gå alltför långt i detta.

Jag ser inte heller något konkret förslag från Centerpartiet på hur det här stödet skulle betalas ut.

Anf. 56 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det är uppenbart för mig att statsrådet skulle behöva ge sig utanför Stockholms tullar, kanske besöka en del av markägarna hemma i Lingbo och se hur marken har skadats. De tecknade i god tro avtal, med PTS logga på, och tänkte att det var viktigt för byden.

Det är dessutom inte vilka områden som helst i Sverige som har drabbats. Det är de mest glesa delarna av landet som har fått investeringsstödet, precis som det var avsett.

Om det fanns någon vilja hos regeringen att göra något åt det här skulle de kunna göra det. Det finns alla möjligheter för en regering att fatta beslut ex gratia och så vidare. De skulle åtminstone kunna ge PTS i uppdrag att titta på vad som gick fel. Hur stora är skadorna? Vad handlar detta om? Man kan skaffa sig ett ordentligt underlag.

När jag träffade många drabbade markägare tog jag på mig uppdraget att åtminstone försöka berätta för ansvarigt statsråd om hur bedrövlig situationen har blivit och om konsekvenserna av de bristande kontrollerna, i hopp om att det skulle finnas någon vilja över huvud taget hos regeringen och statsrådet att titta på det här.

Efter den här debatten, fru talman, kan jag dock konstatera att statsrådet uttrycker sin empati och sin medkänsla – det var andra vackra ord också. Men utöver de ändringar som gjordes 2024 kommer regeringen dock inte att lyfta ett finger för de drabbade markägarna i Sveriges allra glesaste bygder.

Det gör mig besviken, dock inte förvånad. Men de som kommer att bli väldigt besvikna över statsrådets svar på de här frågorna är förstås de drabbade små markägarna i de glesaste delarna av Sverige.

Anf. 57 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Först vill jag säga till Anders W Jonsson att jag ofta ger mig utanför de mytomspunna tullarna i Stockholm. Jag är också kommunminister och ansvarig för länsstyrelser och landshövdingar, som jag besöker ofta. Jag är alltså ofta utanför Stockholms tullar, även om just jag råkar ha en bostad innanför de här tullarna.

Jag har absolut inget emot att titta vidare på det här. Jag stänger inte de dörrarna. Men jag vill inte stå här i talarstolen och ge förhoppningar om att det nu kommer att betalas ut pengaregn till de drabbade fastighetsägarna. Det kan jag nämligen inte lova. Jag vill inte ens ge en förhoppning om att det kan ske. Det finns inga aktuella sådana diskussioner i regeringen i dag.

Jag utesluter dock inte att på något sätt ge ett uppdrag till PTS att titta på vad som har gått fel och hur vi, genom avtalsutformning och annat, kan undvika att sådant här ska hända igen.

Jag vill också återigen, för tredje gången, upprepa att den nya betalningsmodellen, som vi har beslutat om och som nu är genomförd, där vi betalar efter och inte före projektets arbete är en åtgärd för att undvika att sådant här ska ske i framtiden. Därmed undanröjer eller i varje fall minimerar vi kraftigt risken för att oseriösa företag tar sig in på marknaden. Det har varit för lätt för oseriösa företag att få det här investeringsstödet. Den möjligheten täpper vi nu igen till stor del i och med den här betalningsmodellen. Det är ändå en konkret åtgärd som regeringen har vidtagit.

Jag kan inte här och nu från regeringens sida lova ekonomisk ersättning till dem som har drabbats. Men vi hoppas att detta löser sig genom det rättssystem vi har.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2025/26:322 om Konsumentverkets resurser och ansvar

Anf. 58 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Anna-Belle Strömberg har frågat mig om jag bedömer att Konsumentverkets nuvarande resurser och mandat står i proportion till de uppgifter som följer av pågående och kommande konsumentpolitiska reformer, såsom distansavtalspropositionen och den nya konsumentkreditlagen. Hon har frågat om jag och regeringen avser att tillföra Konsumentverket ökade resurser för att möjliggöra en mer aktiv, förebyggande och effektiv tillsyn – särskilt inom de digitala marknaderna, kreditområdet och arbetet mot vilseledande affärsmetoder.

Hon har även frågat om jag avser att ta initiativ till att ge Konsumentverket ett utökat och tydligare tillsynsansvar inom områden där tillsynen i dag är splittrad, otydlig eller otillräcklig. Slutligen har hon frågat hur jag och regeringen säkerställer att de nya konsumentskyddsregler som det nu beslutats om inte stannar vid lagtext utan faktiskt leder till stärkt skydd för konsumenterna i praktiken.

Precis som Anna-Belle Strömberg konstaterar är reformtempot på konsumentområdet högt. Ett flertal nya och reviderade rättsakter har förhandlats inom EU och ska nu genomföras i svensk rätt. Det är glädjande att konsumentskyddet därmed kommer att stärkas.

Ny lagstiftning behöver följas av förutsättningar för en effektiv tillämpning. Näringslivet kan behöva stöd för att förstå och tillämpa sina nya skyldigheter, och berörda tillsynsmyndigheter behöver resurser, mandat och tillgång till effektiva metoder för att kunna utöva nödvändig tillsyn.

I varje enskilt lagstiftningsärende gör regeringen en bedömning av eventuellt behov av resurstillskott. I de lagstiftningsprodukter som Anna-Belle Strömberg nämner, och där Konsumentverket i flera fall ges ett tillsynsansvar, har regeringen bedömt att myndigheten har utrymme att hantera sin uppgift med befintliga resurser. Regeringen kommer inom kort att ta emot

myndighetens budgetunderlag med en bedömning av eventuellt behov av resurstillskott. Detta underlag utgör som alltid en viktig grund för regeringens bedömning av om Konsumentverket har tillräckliga resurser för att hantera sina uppgifter.

Anf. 59 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar civilministern för svaret.

Min interpellation handlar om proportionerna mellan ett snabbt växande regelverk och de faktiska förutsättningarna att klara av att genomföra det i praktiken. Jag tycker också att det är glädjande att vi tar steg för att förbättra konsumentskyddet.

Ministern bekräftar själv att reformtempot på konsumentområdet är högt. EU-regler ska genomföras, ny nationell lagstiftning ska beslutas och Konsumentverket får i flera fall ett utökat tillsynsansvar. Ministern säger också något viktigt, nämligen att ny lagstiftning behöver följas av resurser, av mandat och av effektiva metoder. Allt det är vi helt överens om.

Men problemet, fru talman, är att regeringen trots detta konstaterar att Konsumentverket i samband med reformerna ska kunna hantera sina uppgifter inom befintliga resurser. Det är här frågetecknen hopar sig för mig. Konsumentverket har i sina budgetunderlag för 2026–2028 varit tydligt med att myndigheten står inför ett ökat antal tillsynsuppgifter, mer komplexa ärenden på digitala och gränsöverskridande marknader och ett växande behov av kompetens inom digital analys och AI. Även i Konsumentverkets rapport om influencers och marknadsföring konstaterar myndigheten att affärsmetoderna är mycket problematiska och att överträdelser sker i stor omfattning. Oseriösa företag tänjer systematiskt på gränserna, och barn och unga är särskilt utsatta. Problemen kvarstår.

Frågan är om staten verkligen ger myndigheten reella möjligheter att fullfölja sina uppdrag. Konsumentverket beskriver att nya uppdrag utan resurstillskott riskerar att tränga undan annan tillsyn. Mot bakgrund av detta räcker det inte med att säga att varje lagstiftningsärende bedöms för sig, som framgick av statsrådets svar. Konsumenten möter inte reformerna var för sig utan i en helhet. I den helheten är tillsynen redan hårt ansträngd.

Fru talman! Bedömer ministern att de nya uppdragen utan resurstillskott riskerar att tränga undan annan tillsyn?

Anf. 60 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Just de nya lagförslagen som nämns i propositionen ligger inte på mitt bord, utan det är statsrådet Strömmer som har lagt fram propositionen till riksdagen. Men bedömningen har ändå gjorts att det som framkommer i de lagstiftningsärendena inte föranleder behov av ökade resurser – det framkom också i mitt interpellationssvar – utan de kan hanteras inom befintliga ramar.

Det kan inte heller vara så att varje gång man kommer med ett nytt lagförslag måste man alltid skjuta till nya pengar till myndigheterna. De måste också inom

ramen för löpande verksamhetsår kunna ta sig an nya uppgifter och göra omprioriteringar. Vi kan inte ha en ständigt växande och svällande stat. Någon gång måste man också prioritera om.

Detta gör vi varje gång i budgeten. Pengar är en ändlig resurs, och vi måste prioritera mellan olika verksamhetsområden. Men det är klart att varje myndighet också måste göra sina prioriteringar vartefter att samhället förändras. De har också ett regleringsbrev och en instruktion att gå efter. De måste såklart jobba med metodutveckling för att bli ännu mer effektiva i sitt arbete, och det vet jag att Konsumentverket jobbar mycket med. Verket gör ett intressant arbete inom AI för att med hjälp av AI förbättra och bli mer effektivt i sin tillsynsverksamhet, framför allt inom produktsäkerhetsområdet. Vi har skjutit till särskilda medel för detta i årets budget till Konsumentverket, så att de kan utveckla arbetet med AI för att kunna utöva mer tillsyn inom området för produktsäkerhetslagstiftning.

Från och med nästa år ökar vi anslagen till Konsumentverkets konsumentvägledning. Vi ser ett ökat behov av vägledning, vilket jag tycker är välkommet. Det pågår en hel del.

Det är klart att de flesta myndigheter säkert kan absorbera mer pengar, framför allt en myndighet som Konsumentverket som har ett viktigt tillsynsuppdrag i sin instruktion. Det är klart att man alltid kan göra ännu mer tillsyn. Men till syvende och sist är det en prioritering mellan många olika åtgärder som regeringen vidtar. Precis som ledamoten mycket väl vet om sker det en stor utbyggnad av försvaret och rättsväsendet som tränger undan en del andra investeringar. Därför fokuserar vi ännu mer på statens kärnverksamheter. Men vi gör ändå bedömningen att de två lagar som ledamoten nämner i interpellationen kan hanteras inom befintlig ram.

Anf. 61 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Ministern sa i sitt svar att man ska ta emot Konsumentverkets budgetunderlag. Det ska ligga till grund för framtida bedömningar. Samtidigt har regeringen redan slagit fast slutsatsen att myndigheten har utrymme inom befintliga resurser.

Detta står i kontrast mot Konsumentverkets och civilsamhällets egna bedömningar. Organisationen Sveriges Konsumenter har varit tydlig med att oseriösa aktörer ofta räknar med att risken att bli granskad är låg och att sanktionerna inte alltid är avskräckande. Det är precis vad vi ser i verkligheten: abonnemangsfällor, vilseledande marknadsföring, bluffreor, aggressiva digitala affärsmetoder och företag som systematiskt testar var gränserna går.

I vår kommittémotion om konsumentpolitik drar vi slutsatsen att det inte är ett regelproblem utan att det handlar om tillsyn. Därför föreslår vi i vår budget ett utökat anslag till Konsumentverket för fler kontroller, investeringar i nya verktyg och AI-kompetens samt mer kännbara sanktioner så att fusk inte ska löna sig. Vi har lyssnat på Konsumentverket och organisationen

Sveriges Konsumenter, och vi tar varningarna på allvar.

Jag kommer tillbaka till min fråga, för jag tycker inte att jag fick svar. Anser ministern att dessa problem riskerar att tränga undan annan tillsyn?

Anf. 62 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Om jag inte är fel ute kommer budgetunderlagen senare på vårkanten – i maj, vill jag bestämt minnas att det är. De utgör alltid ett viktigt underlag för regeringen för att se vilka behov som finns. Sedan kommer det att vara omöjligt för varje regering, oavsett vilken, att tillgodose alla behov och önskemål, för då blir budgeten oändlig. Så mycket pengar kommer inte att finnas, om vi inte vill höja skatterna rejält varje år. Det tror jag inte att ens Anna-Belle Strömberg tycker vore önskvärt. Vi kommer aldrig att kunna tillgodose de önskemål och behov som finns fullt ut eftersom pengar är en ändlig resurs.

Naturligtvis är det ändå viktiga underlag som kommer in. Om en myndighet beskriver att ett uppdrag som man fått av riksdagen eller som man har enligt lagstiftningen inte kan uppfyllas på grund av brist på resurser måste vi skarpt överväga om mer resurser behöver komma till. I slutändan kommer det dock alltid att handla om en prioritering mellan olika politikområden. Det regeringen lovat väljarna i det föregående valet kommer naturligtvis alltid att vara mest prioriterat.

För den här regeringen kommer också Tidöavtalet alltid att vara mest prioriterat. Det som är överenskommet där kommer alltid att gå först i prioriteringsordningen. Det är inget konstigt med det.

De två lagstiftningar som nämns specifikt i interpellationen är fortfarande väldigt nya. Jag vet att en träder i kraft i juni 2026; den andra är jag lite mer osäker på vad gäller ikraftträdandet. Om Konsumentverket gör bedömningen att man med befintliga resurser inte kommer att kunna omhänderta detta på ett godtagbart sätt får man skriva det i sitt budgetunderlag och fråga mer pengar. Sedan får vi väga dessa argument och äskanden mot andra äskanden som kommer in.

Hittills har vi gjort bedömningen att det inte behöver tillskjutas några medel under 2026 för att omhänderta den nya lagstiftningen. Därmed har vi också gjort bedömningen att det inte heller bör tränga undan annan tillsynsverksamhet.

Strömberg pratade också om nya befogenheter. Det tycker jag att man alltid ska vara öppen för. Exempelvis har vi bett Konsumentverket att återkomma med en rapport om just kundtjänst. Om jag inte minns fel har ledamoten och jag diskuterat detta i en tidigare interpellationsdebatt, där jag då lovade att göra någonting. Nu har vi fått den presenterad för oss, och vi har också fått en promemoria där Konsumentverket har föreslagit att de ska få mer befogenhet att exempelvis utdela vite mot företag som inte har en fungerande kundtjänst. Detta avser vi att gå vidare med, och det tycker jag är väldigt positivt.

Det utesluter absolut inte att det finns fler områden där man behöver ge befogenheter där myndigheter i

dag saknar befogenheter. Kanske behöver man också ge vassare befogenheter där myndigheter i dag har befogenheter för att de ska kunna bedriva ett mer effektivt tillsynsarbete. Det måste vi hela tiden vara öppna för, ge uppdrag om och analysera längs resans gång.

Vad gäller de ekonomiska resurserna, avslutningsvis, bestäms dessa för varje budgetproposition. I budgetpropositionen 2025 gjorde vi framför allt två satsningar – dels på produktsäkerhet, ökad tillsyn där och utveckling av AI-modeller för detta, dels på ökade resurser till konsumentvägledning.

Jag är också övertygad om att Konsumentverket precis som många andra myndigheter kommer att kunna använda AI i betydligt större utsträckning, inte minst när AI-verkstan är mer utbyggd. Det kommer att kunna skapa en betydligt ökad effektivitet. En del av denna kan man säkert använda också till ökad tillsyn.

Anf. 63 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Det känns bra att man ändå är beredd att se över resurserna. Jag uppfattar dock att det inte blir mer resurser under 2026, även om myndigheten inte kan genomföra en del uppdrag utan att tränga undan andra – det var i alla fall så jag uppfattade det.

Jag är helt överens med ministern om att reformtempot på konsumentområdet är högt och att det är glädjande att steg tas för att stärka konsumentskyddet.

I interpellationssvaret erkänner ministern behovet av resurser för effektiv tillämpning i framtiden. Ändå drar regeringen slutsatsen att Konsumentverket ska klara detta inom befintliga ramar. Det är ett antagande som inte delas av Konsumentverket i deras budgetunderlag. Det delas inte av Sveriges Konsumenter, och det delas inte heller av oss socialdemokrater.

Det där just därför vi i vår budget har prioriterat tillsynen och lagt fram förslag som ska stärka Konsumentverkets kapacitet. Vi menar att ansvaret inte kan skjutas på framtida budgetunderlag. Konsumentpolitik handlar om trygghet i vardagen och om att lagar faktiskt ska gälla i praktiken.

Med det vill jag tacka för svaret och önska trevlig helg.

Anf. 64 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD):

Fru talman! Jag delar helt bedömningen att lagar ska gälla i praktiken, inte bara stå i någon bok och sedan inte efterlevas.

Jag utesluter inte att Konsumentverket får mer pengar för tillsyn bland annat med anledning av dessa lagstiftningar. Jag kan dock inte här ge några löften om pengaströssel över Konsumentverket i just denna fråga, för det finns inga sådana beslut.

Det finns två tillfällen. Vi har fortfarande vårandringsbudgeten, som ska beslutas i april. Det kanske kommer pengar där; det kan inte jag säga i dag. Sedan har vi såklart en höstbudget som ska tas senare i höst och som gäller från 2027. Vad som kommer att stå i den och hur Konsumentverket kommer att påverkas

vet vi inte alls. Vi vet inte ens vilken regering som sitter när den budgeten ska lämnas över till riksdagen, så det blir verkligen hypotetiskt.

Här och nu, i dag, kan jag inte ge några löften om extra medel för detta. Vi har hittills gjort bedömningen att de nya lagstiftningarna går att hårbärga och hantera inom de ramar som nu finns. Det kommer naturligtvis att fortsätta ställa krav på Konsumentverket att prioritera inom sin verksamhet och jobba med metodutveckling för att kunna bli ännu effektivare och använda de pengar man har ännu bättre. Konsumentverket gör ett bra jobb med detta i dag. De är också vana att hantera nya uppgifter som kommer löpande.

Sedan förstår jag att myndigheten själv vill ha mer pengar, bland annat för sitt tillsynsarbete. Det delar den med många andra myndigheter. Pengar är dock en ändlig resurs. Regeringen har att prioritera mellan olika verksamhetsområden, och detta är den prioritering vi har gjort så här långt.

Jag är dock inte särskilt orolig för just dessa två nya lagar. Det finns en del andra områden på konsumentområdet där man skulle kunna önska mer tillsyn. Låt oss se vad regeringen återkommer med avseende detta.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2025/26:326 om risken för kollapsade ekosystem

Anf. 65 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Andrea Andersson Tay har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att hantera de risker för ekosystemkollaps som beskrivs i den rapport som har publicerats av brittiska Department for Environment, Food & Rural Affairs. Vidare har hon frågat varför jag inte verkat för att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt Kunming–Montreal-ramverket, EU:s strategi för biologisk mångfald och naturrestaureringsförordningen. Slutligen har hon också frågat mig om jag avser att verka för införandet av ett naturpolitiskt ramverk, i likhet med det klimatpolitiska ramverket.

År 2019 presenterade FN:s panel för biologisk mångfald, IPBES, den första övergripande rapporten om tillståndet för världens biologiska mångfald och ekosystemtjänster. Situationen beskrevs som allvarlig. Fler arter än någonsin i mänsklighetens historia hotas av utrotning, och många ekosystem förändras i snabb takt. Kunming–Montreal-ramverket, ett nytt globalt ramverk som förhandlades fram 2022, har som övergripande målsättning att hejda och vända den förlusten.

Sverige är part till FN:s konvention om biologisk mångfald och hade en central roll i arbetet med att ta fram Kunming–Montreal-ramverket. I samband med att världens länder enades om ramverket fattades även beslut om att parterna skulle uppdatera sina strategier

för biologisk mångfald och ekosystemtjänster och anpassa sina planer till de nya målen i ramverket.

Regeringen beslutade därför den 5 februari om en ny svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. I strategin beskriver regeringen arbetet för att nå målen i Kunming–Montreal-ramverket. Därigenom bidrar också Sverige till att nå målsättningarna inom EU:s strategi för biologisk mångfald till 2030.

Regeringen har gjort flera satsningar för att skydda och restaurera ekosystem. Ett exempel är våra historiskt höga satsningar på att återvåta utdikade våtmarker och på att minska koldioxidutsläpp och främja biologisk mångfald, vilket också sker genom det arbetet. Riksdagen har även beslutat om regeringens havsmiljöproposition, den första sedan 2009. Där ingår ett ökat skydd av marina områden, minskad övergödning och ett hållbart fiske. Målet är att säkerställa att minst 30 procent av alla inlandsvattenområden och kust- och havsområden bevaras och förvaltas effektivt senast år 2030.

Till följd av kraven i EU:s naturrestaureringsförordning om att upprätta en nationell restaureringsplan har regeringen gett Naturvårdsverket i uppdrag att tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och Boverket ta fram ett förslag till en sådan plan. Naturvårdsverket ska redovisa uppdraget till Regeringskansliet den 27 februari 2026. Därefter behöver underlaget beredas av regeringen innan ett utkast till plan kan lämnas till kommissionen. Det ska ske senast september 2026.

Regeringen gör år 2026 även satsningar på att möjliggöra implementering av naturrestaureringsförordningen. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har bland annat fått medel för att skala upp arbetet med miljöövervakning, inklusive övervakning av tillståndet för pollinatörer.

Sedan 1999 har Sverige ett miljömålssystem som i dag består av ett generationsmål och 16 olika miljökvalitetsmål som har beslutats av riksdagen. Systemet inkluderar ett flertal etappmål. Regeringen beslutade den 5 februari om ett nytt etappmål om vilda pollinatörer samt uppdaterade etappmålet om stadsgrönska. Miljömålen följs upp på regelbunden basis, inte minst genom vår årliga budgetproposition till riksdagen. Genom miljömålssystemet tillsammans med våra internationella åtaganden har vi i dag ett robust system för styrning, målsättning och regelbunden uppföljning av regeringens miljöarbete.

Anf. 66 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! Det var under tidigt 90-tal som både klimatkonventionen och konventionen om biologisk mångfald undertecknades. Sedan dess kan inget land hävda att man inte har förstått vad som måste göras för miljön. Det råder sedan länge enighet om att vi står inför både en klimatkris och en naturkris, alltså en kris orsakad av skenande förlust av biologisk mångfald.

År 2022 kom världens länder genom Kunming–Montreal-ramverket överens om att förlusten av biologisk mångfald ska stoppas och vändas till 2030 och att

30 procent av jordens yta ska skyddas till samma år. Vi ska också återställa 30 procent av de skadade ekosystemen. Avtalet är en viktig milstolpe i arbetet för biologisk mångfald. Romina Pourmokhtari var själv på plats och ställde sig bakom det.

Men vad har hon gjort sedan dess? I Sverige finns fortfarande inget mål om att skydda 30 procent av naturen. Resurserna till skydd av värdefull natur har skurits ned kraftigt sedan regeringen tillträdde. Ministern har först över ett år för sent lagt fram den handlingsplan för biologisk mångfald som krävs enligt det globala ramverket. När den nu finns på plats är den ändå helt otillräcklig för att lösa problemen. Åren går, och tyvärr är vi i dag längre ifrån målet att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald än vi var när regeringen tillträdde.

Fru talman! Anledningen till att man i internationella avtal fattar beslut om att skydda naturen är inte i första hand att man gillar gulliga djur eller skogspromenader. Nej, sådana beslut fattas för att vi som politiker har ett ansvar för människors liv och hälsa. Naturkrisen är ett hot mot vår välfärd, mot vår hälsa och till syvende och sist mot våra liv. Den brittiska under rättelsetjänsten slår nu larm om att flera viktiga ekosystem riskerar att kollapsa redan under 2030-talet, alltså om bara några få år. Eftersom vi är beroende av de här ekosystemen för vår tillgång till mat och vatten är det här ett akut säkerhetshot.

Ett av de ekosystem som särskilt lyfts fram i rapporten är de boreala skogarna, alltså nordliga skogar. Större delen av Sverige täcks just av sådan skog – eller täcktes av sådan skog, kanske jag ska säga, för i dag finns ytterst lite av de ursprungliga skogarna kvar. Den absoluta merparten av skogen i Sverige brukas intensivt med kalhyggesbruk, och bara en liten spillra återstår av skogar som har fått utvecklas naturligt. Många arters livsmiljöer har försvunnit, och de hotas nu av utrotning. Avverkning är en av de faktorer som har störst negativ effekt på hotade arter i Sverige.

Fru talman! Det här är inte bara sorgligt utan också ett hot mot vår säkerhet. I ett läge där människor riskerar att förlora sin tillgång på mat, vatten och medicin på grund av kollapsade ekosystem måste alla länder göra sitt yttersta för att vända utvecklingen. Eftersom Sverige är särskilt beroende av importerad mat löper vi betydande risk för matbrist om ekosystem runt om i världen börjar kollapsa. I en sådan situation kommer de länder som drabbas att agera för att säkra sina egna behov av mat och vatten. Vi riskerar då eskalerande säkerhetshot. Skräck är nog det ord som bäst beskriver känslan när man hör om de här scenarierna.

Jag frågade klimat- och miljöministern vilka åtgärder hon tänker vidta för att hantera de risker för ekosystemkollaps som beskrivs i den brittiska rapporten. Svaret jag har fått här tyder på en total brist på krisinsikt. Den så kallade strategi och handlingsplan som regeringen har lagt fram är helt otillräcklig för att nå både de svenska miljömålen och de globala målen för biologisk mångfald. Vi har inte tid med den passivitet som ministern ger uttryck för. Hon menar att vi har ett

robust system på plats. Det har vi inte. Vi har bra mål, men bristen på åtgärder gör att vi missar dem å det grövsta.

Anf. 67 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Andrea Andersson Tay väljer att kritisera regeringen för att vi enligt henne är för sena med vårt arbete. Men Sverige rapporterade in nationella mål före partsmötet 2024. Det var den tidsplan som rådde, helt i enlighet med de beslut som fattades på partsmötet 2022. Man uppmanades att rapportera in mål om uppdateringen av ens nationella strategi, det vi kallar för NBSAP, inte var klar. Jag vet inte om Vänsterpartiet föredrar att man hafsar ihop en plan för biologisk mångfald som man rapporterar in snabbare än alla andra länder och att den sedan är svagare i innehållet. Så väljer vi inte att arbeta. Jag som liberal tycker att det är viktigt att vi levererar en bra plan. Vi ska absolut hålla oss till tidsramarna, vilket vi också har gjort.

Den plan som vi nu har lagt fram bygger på en parlamentarisk utredning. Jag tycker att det är väldigt bra, fru talman, när alla partier i hela Sveriges riksdag kan vara med och arbeta fram de mer långsiktiga, stora dokumenten, som den nationella planen för biologisk mångfald, artrikedom och miljö. När vi har en bredare grupp av partier som har tittat på vilka behov som finns i Sverige och plockat fram ett underlag blir det också ett mer robust dokument som regeringen sedan kan lägga fram. Det kan hålla över tid och ha ett större stöd i hela vårt land. Eftersom den parlamentariska utredningen behövde komma med sitt förslag till svensk strategi behövde vi invänta det betänkandet. När vi sedan fick det var vi tvungna att remittera det. Efter det har vi arbetat väldigt snabbt.

De mål som vi har rapporterat spänner över 13 olika utgiftsområden. Självklart är utgifterna inom klimat, miljö och natur störst. Men det finns också många mål som spänner över andra ansvarsområden och andra delar av det arbete som sker från regeringens sida.

Fru talman! Ledamoten nämner att jag var på plats och ställde mig bakom det här ramverket. Jag skulle vilja lyfta in att jag inte bara var på plats. Jag förhandlade fram det här ramverket. Jag satt många timmar med kollegor från många olika länder och kämpade för att ramverket skulle ha hög ambition och för att fler länder skulle ta mer ansvar för inte minst vad som händer i havs- och vattenområden, där vi har ett särskilt engagemang från svensk sida.

Vi såg också till att förhandla väldigt hårt kring rapporteringen för att se till att alla länder är så pass transparenta och öppna som de kan vara med vilket läge som råder i deras olika länder. Jag skulle säga att demokratiska länder har kommit en mycket längre bit med att rapportera det faktiska läget för den biologiska mångfalden.

Fru talman! Det finns många olika vinklar på det här arbetet. Det är självklart att det arbete som sker med skyddande av värdefull natur genom att vi bildar

naturreservat är en viktig del. Men jag tycker också att det är viktigt att nämna att det finns ett arbete som man kan utveckla. Bildandet av naturreservat och nationalparker hör till det som pågått länge. Sedan finns det arbeten där vi verkligen ligger efter och kraftigt behöver komma i kapp.

Jag syftar inte minst på arbetet med att skydda våra havs- och vattenmiljöer. Det är ett arbete som har halvat efter och där Sverige inte har varit tillräckligt bra. Vi har inte tagit ansvar för den väldigt oroväckande situation vi har i våra hav och vatten. Därför tycker jag att det är väldigt bra att Sveriges regering har lagt fram en ny havsmiljöproposition där det bland annat ingår att minst 30 procent av alla inlandsvattenområden och kust- och havsområden ska bevaras och förvaltas senast år 2030. Det finns också ett 10-procentigt krav på särskilt starkt skydd, helt i enlighet med det nya ramverk som jag var med och förhandlade fram.

Anf. 68 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! När det gäller regeringens strategi och handlingsplan för biologisk mångfald säger Torbjörn Ebenhard, som är forskningsledare vid SLU Centrum för biologisk mångfald, att hans bedömning är att den inte alls är någon strategi eller handlingsplan.

Regeringen har inte presenterat några nya åtaganden, styrmedel eller åtgärder. Det sker samtidigt som den själv bedömer att miljömålen inte kan nås med nuvarande och beslutade styrmedel och åtgärder.

Det finns bra dokument att luta sig mot för att vända utvecklingen för den biologiska mångfalden. EU har en strategi för biologisk mångfald och nu också en naturrestaureringsförordning.

De länder som kommer att klara sig bäst enligt den brittiska larmrapporten är de som investerar i skydd och restaurering av ekosystem. Allting talar alltså för att göra kraftfulla insatser här och nu för att undvika katastrofala konsekvenser.

Den svenska regeringen har i stället gjort sitt bästa för att slippa vidta åtgärder och försöker att slingra sig undan kraven. Regeringen kämpade först emot att naturrestaureringslagen alls skulle införas och har sedan agerat för att effekterna i Sverige ska bli så små som möjligt.

Den har exempelvis valt att politiskt styra rapporteringen till EU så att den inte ska utgå från vad vetenskapen bedömer krävs för att skydda den biologiska mångfalden. Genom siffertrixande vill man få det att se ut som att Sverige redan skyddar tillräckligt mycket natur.

Fru talman! Elefanten i rummet när det gäller Sveriges arbete med biologisk mångfald är skogsbruket. Miljömålsberedningen uppskattade att det finns ungefär 1,5 miljoner hektar urskog och naturskog som inte är skyddade i Sverige. Virkesuttaget från dem står för mindre än 1 procent av den årliga avverkningen. Det här är de mest värdefulla skogarna i hela Europa, och de riskerar att bli till papper för att regeringen inte vill skydda dem.

Regeringens så kallade satsningar på skydd av skog är ju sett till hela mandatperioden i själva verket kraftiga nedskärningar. Det är miljarder som saknas för att uppfylla behoven.

Utöver att skydda de mest värdefulla skogarna måste också brukandet av resten av skogen ställas om för att bidra till att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald. Annars lyckas vi inte.

Fru talman! Jag frågade också om ministern vill verka för införandet av ett naturpolitiskt ramverk i likhet med det klimatpolitiska ramverket. Eftersom naturkrisen är ett lika stort hot som klimatkrisen är det uppenbart att ett sådant ramverk behövs. Det bör på samma sätt som det klimatpolitiska ramverket omfatta lagstiftning, målsättningar och ett naturpolitiskt råd.

Varje regering ska ta fram en naturpolitisk handlingsplan som visar vilka åtgärder som ska vidtas för att nå målen, och man ska årligen redovisa hur arbetet för att motverka naturkrisen går. På samma sätt som Klimatpolitiska rådet ska det naturpolitiska rådet utvärdera regeringens arbete.

Jag har inte hört något riktigt svar på varför vi inte borde ha ett naturpolitiskt ramverk. När vi är så långt ifrån att göra det som krävs, alltså att stoppa och vända förlusten av biologisk mångfald, är det ju tydligt att mycket mer behöver göras.

Varför ska då naturkrisen inte ges samma dignitet som andra samhällskriser? Det kan väl inte vara så att man inte vågar stå upp emot skogsindustrin och deras lobbyister?

Anf. 69 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Jag får helt enkelt inse att ledamoten inte vill diskutera den nya typen av satsningar som regeringen är väldigt investerad i. Det har exempelvis aldrig någonsin i svensk historia satsats så mycket på att återställa våtmarker som under den här regeringen.

Regeringen har lagt fram en havsmiljöproposition som tar avstamp just i ramverket som jag var med och förhandlade fram, Kunming–Montreal-ramverket. Den innehåller ett mål om att skydda just 30 procent av våra hav och vatten med 10 procent strikt skydd, precis i enlighet med ramverket.

I stället vill ledamoten strikt fokusera på skydd. Det går jättebra. Vi kan absolut tala om behoven av naturreservat, nationalparker och olika typer av landbase-rade skydd. Regeringen satsar nu exempelvis 500 miljoner kronor ytterligare per år 2023–2026 för just skydd av värdefull natur.

Det handlar framför allt om att ge ersättning till olika markägare som har värdefull skog med höga naturvärden så att den kan skyddas som naturreservat. Det är en viktig del av det arbete som sker.

Fru talman! Jag märker att ledamoten i sina frågor har tagit avstamp i rapporten. Där beskrivs det att det är särskilt oroande för Sverige eftersom Sverige ingår i det boreala barrskogsbältet.

Det är viktigt att lyfta fram några aspekter. Exempelvis är uppvärmningen kraftigare. I rapporten lyfter

man fram boreala skogar i Ryssland och Kanada. Situationen är likartad, men hoten ser inte likadana ut.

Exempelvis har man en mer omfattande exploateringstakt i Kanada än vad vi har i Sverige. De har en större permafrostavsmältning som också påverkar. De har också en uppvärmning som är kraftigare, eftersom uppvärmningen på höga latituder är snabbare än det globala snittet. Det finns lite sådana aspekter att ta hänsyn till.

Vi behöver självklart stärka resiliensen också i svenska skogar. Vi behöver på olika sätt utveckla hur vi gör det. Personligen kan jag tycka att det har varit ett stort problem när skogsägare i Sverige som tar hand om sin skog endast möts av ett avverkningsförbud när det dyker upp större miljö- och naturvärden, en större naturrikedom och känsliga arter som har ett skydd enligt EU-lagstiftning.

Det kanske inte är ett så bra incitament om vi vill att alla markägare i Sverige ska se till att ha en stark biologisk mångfald och stärka naturvärdena i sin skog. Därför har regeringen gått fram med ersättning till skogsägarna även när det är på grund av exempelvis art- och habitatdirektivet eller annat som de inte kan avverka. På så sätt blir det positivt när man exempelvis får ett stopp på avverkningsbeslut.

Vi måste på olika sätt se till att stärka de skogsägare som skyddar sin skog som har höga naturvärden. Det gäller att se till att det blir någonting positivt både ekonomiskt och generellt så att man inte ser miljölagarna som ett hot. I Sverige ägs väldigt mycket av vår skog av privata markägare och näringsidkare av olika slag.

Det finns många frågor att arbeta med när det kommer till skydd av natur. Det handlar såklart om att satsa på att bilda nya naturreservat och sköta de naturreservat man har. Men det handlar också om att bygga förtroende för hur vi arbetar i Sverige och Europa, nämligen att man får ersättning när man får ett avverkningsstopp av miljöskäl.

Anf. 70 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! Jag kan medge att regeringen har gjort vissa insatser när det gäller havsmiljö och våtmarker, även om de inte är tillräckliga. Men den stora frågan är skogen. Där gör regeringen ingenting för att förbättra för biologisk mångfald utan snarare tvärtom.

Jag kan upprepa det jag sa tidigare. Även om regeringen har återställt en del av de medel till skydd av värdefull natur som man tidigare har dragit ned på är pengarna till skydd fortfarande helt otillräckliga för att täcka det behov som finns. Det vittnas från olika delar av landet om att markägare står i kö för att få skydda sina värdefulla skogar. Det sker inte på grund av brist på resurser.

Jag tycker absolut att vi måste fokusera på mer än bara skydd. Vi måste också ställa om brukandet, som jag också var inne på i mitt förra inlägg, så att man vid brukandet av skogen tar större hänsyn till biologisk mångfald.

Där tycker jag att regeringens politik lämnar en hel del övrigt att önska. Det blir intressant att se vad som

kommer i regeringens skogsproposition senare under våren. Jag känner mig inte särskilt hoppfull, eftersom jag antar att den kommer att baseras på den senaste skogsutredningen som går i en helt annan riktning.

Jag vill återkomma till hur jag inledde. Naturkrisen är ett hot mot människors liv och hälsa. I ett sådant läge är det djupt oansvarigt att inte göra mer för att motverka den. Vi har i dag en regering som lutar sig tillbaka och i stället vill göra så lite som möjligt.

Om vi vill finns alla möjligheter att agera. Det finns ett globalt ramverk på plats, och det finns EU-regler på plats. Vi kan enkelt använda det klimatpolitiska ramverket som en modell för ett naturpolitiskt ramverk.

Inte minst känner folket en stark kärlek till naturen. De enda som inte vill att vi ska agera och lösa problemen är de som tjänar pengar på att förstöra naturen.

Anf. 71 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L):

Fru talman! Det blir lite bittert att göra ett avslutande inlägg där jag måste kritisera ledamoten för hennes syn på svenska mark- och skogsägare som personer som vill förstöra naturen.

De som äger skog och mark i Sverige är väldigt många olika personer. Jämfört med förhållandena i andra länder äger man ofta en mycket mindre mängd areal, och man är väldigt mån om att ta hand om den på ett ansvarsfullt sätt.

Vänsterpartiet talar i samma vända om att vi ska fasa ut all fossil plast, alla förpackningar och allting som använder sig av kol, olja och gas som grund och ersätta det med något annat. Vad ska det ersättas med om inte pappers- och massaprodukter? Någonstans finns det en logik här som man måste ta hänsyn till.

I Sverige har vi ett väldigt sunt sätt att förhålla oss till den skog och mark som vi har. Vi exploaterar den inte på det sätt som man gör i andra länder, såsom i Kanada eller Brasilien, utan vi har ett ansvarsfullt brukande som leder till att vi har växande skogar som ökar i volym. Vi ser till att förse hela Europa med rena förpackningar och rena produkter som man kan använda. Det tycker jag är en väldigt bra sak, och jag vänder mig emot bilden av att man vill förstöra naturen när man äger skog och brukar den.

Ledamoten lyfter fram att det visserligen är bra att vi satsar på våtmarker men menar att inte ens det är tillräckligt. Men det har faktiskt aldrig i svensk historia satsats så mycket på våtmarker som med oss i regeringsställning. Under förra mandatperioden satsade det underlag som Vänsterpartiet ingick i lika mycket som vi har gjort i en enskild budget på våtmarker. Det blir lite svårt med trovärdigheten när vi har satsat två och en halv gång så mycket som man gjorde under förra mandatperioden, totalt nästan 1,8 miljarder, för att återställa våtmarker.

Mer ska göras, och jag ser fram emot att debattera det vidare.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Skrivelse

2025/26:121 Riksrevisionens rapport om miljöredning vid stora olyckor till sjöss

Redogörelser

2025/26:JO1 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse 2025

2025/26:RJ1 Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds årsredovisning 2025

2025/26:RS2 Redogörelse för verksamheten under 2025 i riksdagens delegation till Natos parlamentariska församling

2025/26:RS3 Redogörelse för verksamheten under 2025 i riksdagens delegation till Interparlamentariska unionen (IPU)

2025/26:RS4 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till riksdagsstyrelsen

Motioner

med anledning av prop. 2025/26:106 Identitetskrav vid lagfart och åtgärder mot kringgåenden av bostadsrättslagen

2025/26:3905 av Joakim Järrebring m.fl. (S)

2025/26:3910 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP)

§ 17 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 19 februari

2025/26:527 Remissinstansernas kritik mot kvalificeringskrav till välfärden

av *Malte Tängmark Roos* (MP)

till äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje (M)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 12.31.

Sammanträdet leddes

av förste vice talmannen från dess början till och med

§ 11 anf. 41 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Utökning av antalet suppleanter	1
§ 2 Val av extra suppleant	1
§ 3 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 4 Anmälan om granskningsrapport.....	1
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott.....	2
§ 6 Svar på interpellation 2025/26:176 om näringslivets förtroende för myndigheterna.....	2
Anf. 1 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	2
Anf. 2 TOBIAS ANDERSSON (SD)	2
Anf. 3 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	3
Anf. 4 TOBIAS ANDERSSON (SD)	3
Anf. 5 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	4
Anf. 6 TOBIAS ANDERSSON (SD)	4
Anf. 7 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	5
§ 7 Svar på interpellation 2025/26:226 om regeringens hantering av Utbetalningsmyndigheten	5
Anf. 8 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	5
Anf. 9 INGELA NYLUND WATZ (S)	6
Anf. 10 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	6
Anf. 11 INGELA NYLUND WATZ (S)	7
Anf. 12 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	7
Anf. 13 INGELA NYLUND WATZ (S)	8
Anf. 14 FÖRSTE VICE TALMANNEN	8
§ 8 Svar på interpellation 2025/26:285 om problemet med så kallade skenskrivningar.....	8
Anf. 15 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	8
Anf. 16 KALLE OLSSON (S).....	8
Anf. 17 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	9
Anf. 18 KALLE OLSSON (S).....	10
Anf. 19 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	10
Anf. 20 KALLE OLSSON (S).....	10
Anf. 21 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	11
§ 9 Svar på interpellation 2025/26:324 om åtgärder mot svartarbete	11
Anf. 22 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	11
Anf. 23 MARIE OLSSON (S)	11
Anf. 24 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	12
Anf. 25 MARIE OLSSON (S)	13
Anf. 26 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	13
Anf. 27 MARIE OLSSON (S)	14
Anf. 28 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	14
§ 10 Svar på interpellation 2025/26:321 om tillgång till särsläkemedel	14
Anf. 29 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	14
Anf. 30 ANDERS W JONSSON (C)	15
Anf. 31 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	15
Anf. 32 ANDERS W JONSSON (C)	16
Anf. 33 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	16
Anf. 34 ANDERS W JONSSON (C)	17
Anf. 35 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	17
§ 11 Svar på interpellation 2025/26:327 om brottsförebyggande ansvar inom psykiatrivården	17
Anf. 36 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	17
Anf. 37 CLARA ARANDA (SD)	18
Anf. 38 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	18
Anf. 39 CLARA ARANDA (SD)	19

Anf. 40 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	19
Anf. 41 CLARA ARANDA (SD)	20
Anf. 42 Socialminister JAKOB FORSSMED (KD)	20
§ 12 Svar på interpellation 2025/26:319 om överskultsättning och vräkningar	21
Anf. 43 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M).....	21
Anf. 44 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S).....	21
Anf. 45 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M).....	22
Anf. 46 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S).....	22
Anf. 47 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M).....	23
Anf. 48 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S).....	23
Anf. 49 Finansmarknadsminister NIKLAS WYKMAN (M).....	24
Anf. 50 TREDJE VICE TALMANNEN	24
§ 13 Svar på interpellation 2025/26:320 om ersättning till markägare för skador vid installation av fibernät	24
Anf. 51 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	24
Anf. 52 ANDERS W JONSSON (C).....	25
Anf. 53 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	25
Anf. 54 ANDERS W JONSSON (C).....	26
Anf. 55 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	26
Anf. 56 ANDERS W JONSSON (C).....	27
Anf. 57 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	27
§ 14 Svar på interpellation 2025/26:322 om Konsumentverkets resurser och ansvar	27
Anf. 58 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	27
Anf. 59 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S).....	28
Anf. 60 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	28
Anf. 61 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S).....	29
Anf. 62 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	29
Anf. 63 ANNA-BELLE STRÖMBERG (S).....	29
Anf. 64 Civilminister ERIK SLOTTNER (KD)	30
§ 15 Svar på interpellation 2025/26:326 om risken för kollapsade ekosystem	30
Anf. 65 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	30
Anf. 66 ANDREA ANDERSSON TAY (V)	31
Anf. 67 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	31
Anf. 68 ANDREA ANDERSSON TAY (V)	32
Anf. 69 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	33
Anf. 70 ANDREA ANDERSSON TAY (V)	33
Anf. 71 Klimat- och miljöminister ROMINA POURMOKHTARI (L)	34
§ 16 Bordläggning	34
§ 17 Anmälan om fråga för skriftligt svar	34
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 12.31.	34